

Нове щомісячне опитування підприємств

Випуск 28. (08.2024)
Український бізнес під час війни

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Фінансова підтримка:

Проєкт реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Дослідження проведено за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»,

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ «УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі **двадцять восьмий випуск** щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни».

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки та прогнозування економічних тенденцій на майбутнє ІЕД проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію BTS використовують у світі для оцінки економічної ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — керівників підприємств та підприємців. Результатом кон'юнктурних досліджень є коротка, "стисла" картина економіки або окремого сектору, економічні тенденції в коротко- та середньостроковій перспективі та майбутні «поворотні» точки циклу економічної активності.

Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» складається з двох частин: регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, цін, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використано методологію кон'юнктурних опитувань, гармонізовану відповідно до вимог Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys (BTS). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року. Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галуzeвий вимір в аналізі даних.

Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

У серпні 2024 року публікація стала можливою завдяки підтримці Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України». Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» було започатковано ІЕД на початку 2022 року як реакцію на виклики для економічного врядування, породжені повномасштабною війною росії проти України. Реалізація цієї ініціативи стала можливою завдяки змінам у плані реалізації проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансувався Європейським Союзом, співфінансувався МФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США), і відбувалась під егідою цього проєкту з травня 2022 року по грудень 2023 року. Із січня до квітня 2024 року дослідження відбувалося в рамках проєкту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні", який реалізувався завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу.

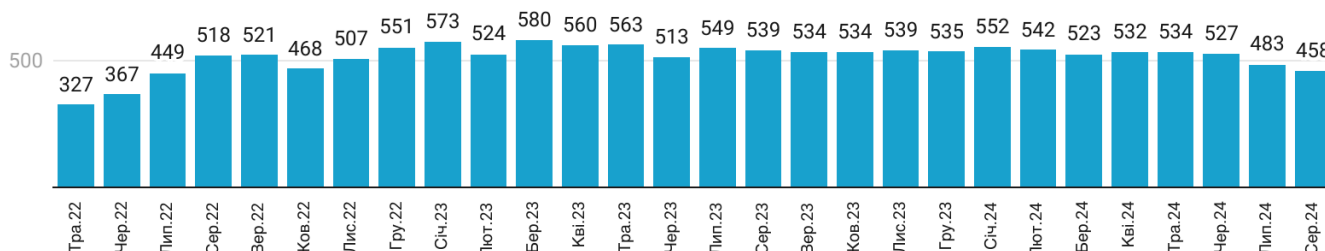
Ми вдячні аналітичній системі YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>) за можливість використання даних для формування панельної вибірки.

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ

Кого ми опитуємо? У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми опитуємо одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. Під час двадцять восьмої хвили опитування отримано відповіді від 458-ми респондентів.

Рис. 1. Кількість опитаних підприємств

Серед опитаних переважно промислові підприємства (89%), розташовані у 21-му із 27-ми регіонів України, зокрема у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. Серед опитаних представлено підприємства всіх розмірів за кількістю працівників.

Рис. 2. Кількість опитаних підприємств за розмірами

	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24	Лют.24	Бер.24	Кві.24	Тра.24	Чер.24	Лип.24	Сер.24
Мікро	61	58	62	57	55	59	60	58	58	60	57	62	65
Малі	167	173	171	172	169	181	173	167	170	170	164	143	135
Середні	192	182	184	189	188	186	186	187	190	189	189	167	152
Великі	119	121	117	121	123	126	123	111	114	115	117	111	106

Як ми збираємо дані? Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми.

Як обраховуються наші показники? Усі показники обраховуються за єдиною методологією. Для показників економічних тенденцій та очікувань ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів звітували про його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, у яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з імовірністю помилки 5%.

Як «читати» наші показники? Наші показники називаються «індексами», що є синонімом термінів «балансовий індекс», «балансовий показник». Усі індекси є різницею між частками респондентів, що звітували про зменшення, та тими, що звітували про збільшення показника. Чим більше значення індексу, тим більші темпи зростання показника, чим менше значення індексу, тим більші темпи падіння показника.

Для більшості показників більше значення індексу означає позитивну тенденцію, винятком є показники заборгованостей, кількості працівників у вимушених відпустках та труднощі з пошуком персоналу. Тут усе навпаки: чим більше індекс, тим більші темпи зростання заборгованостей, збільшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це погано), а чим менше індекс, тим більші темпи скорочення заборгованостей, зменшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це добре).

Коли проводилось опитування? Польовий етап двадцять третьої хвилі тривав із 14 серпня до 30 серпня 2024 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в серпні 2024 року з липнем 2024 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (серпень 2024 року) та давали прогнози на наступні два – три чи шість місяців, залежно від питання. В окремих питаннях, де це було зазначено, результати роботи порівнювали з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року) або з аналогічним періодом попереднього року. Опитувані давали прогнози на наступні три місяці роботи.

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

У серпні 2024 на тлі проблем із доступом до електроенергії очікування бізнесу неоднозначні та дещо суперечливі. Хоча відновлення ділової активності порівняно з минулим роком значно сповільнилося, середньострокові очікування, які знизилися минулого місяця, знову починають покращуватися. При цьому, довгострокові плани компаній залишаються стабільно позитивними та незмінними. Індекс Відновлення Ділової Активності продовжив тенденцію до зменшення, водночас Агрегований Показник Перспектив Промисловості суттєво не змінюється вже три місяці поспіль. Виробничі показники продовжують поступово погіршуватись, проте тенденція до очікування погіршення в короткостроковій перспективі припинилась. Сумарна частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність є найнижчою з весни 2022 року. Зростання труднощів у пошуку працівників необхідної кваліфікації зупинились, а керівники підприємств очікують на зростання кількості працівників. Очікування щодо темпів зростання цін на сировину й матеріали та цін на готову продукцію сповільнилися. «Перебої з електрикою» залишилися на першому місці в переліку перешкод із суттєвим зменшенням значення, а перешкода «Небезпечно працювати» зменшилась у значенні та розділила третє місце з перешкодою «Зростання цін». Водночас, зі збільшенням значення, перешкода «Брак робочої сили» опинилася на другому місці рейтингу перешкод. Суттєво зросли негативні оцінки економічної політики уряду.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ в серпні 2024 року зменшився з 0,13 до 0,08.
- ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ в серпні дещо зріс, із 0,07 до 0,09.
- Очікування підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації в піврічній перспективі припинили зниження, ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ збільшився з 0,22 до 0,33.
- Значення ІНДЕКСУ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА в серпні порівняно з липнем суттєво не змінилось та становить 0,04 (було 0,03).
- Очікування щодо змін загальноекономічного середовища через пів року несуттєво, проте все ж покращились, ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА збільшився з 0,24 до 0,26.
- Дворічні очікування щодо перспектив розширення ділової активності не змінилися: ІНДЕКС ОЧІКУВАНОЇ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ в серпні, як і у липні, становить 0,13.
- Рівень невизначеності у дворічній перспективі чотири місяці поспіль суттєво не змінюється. Водночас, невизначеність у піврічній та короткостроковій перспективі зменшилась (для більшості показників).

ВИРОБНИЦТВО

- У серпні 2024 зберіглась тенденція до поступового сповільнення темпів зростання виробництва: ІНДЕКС ЗМІН У ВИРОБНИЦТВІ зменшився з 0,16 до 0,12 через зростання частки тих, хто скорочував обсяги виробництва.
- В очікуваннях на наступні три місяці призупинилась тенденція до погіршення. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА дещо зросло, із 0,37 до 0,39.
- Значення АГРЕГОВАНОГО ПОКАЗНИКА ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ не змінилось порівняно з минулим місяцем. У серпні та липні значення становить 0,11 (було 0,12 у червні).

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Темпи зростання продажів та нових замовлень продовжили тенденцію до сповільнення. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ зменшилось із 0,14 до 0,17, а значення ІНДЕКСУ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ зменшилось із 0,14 до 0,05.
- Очікування підприємств щодо попиту дещо зросли, водночас очікується незначне зменшення нових замовлень. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшилось із 0,37 до 0,39, проте значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ зменшилось із 0,38 до 0,34.

ЦІНИ

- ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ суттєво зріс та становить 0,29 (три місяці поспіль був 0,18). ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ дещо зменшився після двомісячного зростання, із 0,38 до 0,34.
- ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ збільшився вдвічі, із 0,12 до 0,24. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ зменшився з 0,38 до 0,32.

ЗАБОРГОВАНOSTІ

- У серпні порівняно з липнем показники щодо накопичення заборгованостей суттєво не змінилися. Показник дебіторської заборгованості становить -0,10 (був -0,11), показник кредиторської заборгованості продовжив тенденцію до зростання та збільшився незначним чином, із -0,14 до -0,10. Показник податкової заборгованості несуттєво, проте зменшився, із -0,17 до -0,19.
- У тримісячній перспективі очікується подальше збільшення накопичень за двома видами заборгованостей. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ суттєво збільшився, із -0,17 до -0,08. Показник очікувань для кредиторської заборгованості суттєво не змінився та становить -0,16 (був -0,17). ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ збільшився з -0,20 до -0,17.

ЗАЙНЯТІСТЬ

- Підприємства збільшили кількість працівників. ІНДЕКС ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ після тримісячного простою збільшився з -0,09 до -0,02.
- ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ продовжив тенденцію до зростання, збільшившись із -0,07 до 0,07, змінивши знак на додатний.
- ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ суттєво не змінився після тримісячного зростання та в серпні становить 0,01 (був 0,02). ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН також суттєво не змінився та становить 0,01 (був нуль).
- У серпні труднощі в пошуку працівників необхідної кваліфікації припинили зростання. ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,33 (був 0,34). ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ не змінився та, як і минулого місяця, становить 0,49.

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЗАМОВЛЕННЯМИ

- У серпні 2024 року портфель замовлень серед опитаних підприємств істотно зріс порівняно з попереднім роком: середній термін нових замовлень склав 7 місяців, це найбільше значення за попередній рік та значно більше, ніж воно було в липні, коли цей термін складав 4 місяці.
- Частка підприємств із замовленнями на рік та більше наперед зросла до 18%. Водночас, частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, склала 46%, що стало найменшим рівнем за останній рік.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Перебої з електроенергією, незважаючи на суттєве зменшення значення (із 78% до 65%), залишаються на 1-му місці в рейтингу перешкод.
- Брак робочої сили збільшився в значенні з 47% до 63% та піднявся з 3-го на 2-ге місце.
- Небезпека для роботи, викликана повномасштабним російським вторгненням, зі зменшенням значення (із 58% до 46%) опустилась з 2-го на 3-тє місце.
- Зростання цін на сировину та товари суттєво збільшилось у значенні (із 32% до 46%) та піднялося з 4-го на 3-тє місце, яке ця перешкода розділила з небезпекою для роботи через російську агресію.

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У серпні 2024 року лише 10% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше). Це найнижчий показник за всі хвилі опитування від жовтня 2023 року, що може підтверджувати сповільнення виробництва влітку 2024 року через вимкнення електропостачання.
- У серпні 2024 року майже третина (32%) підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом. Це найвищий показник від осені 2022 року та зими 2022 – 2023 років, коли були проблеми з енергетикою після російських атак.

- Продовжилося скорочення завантаження потужностей сектору МСП. Зокрема, серед середніх підприємств два місяці поспіль знижувалася частка підприємств, які працювали на майже повну та повну потужність, - з 69% у червні до 55% у липні та 51% у серпні.
- Завантаження виробничих потужностей також зменшилося для великого бізнесу: з 56% у липні до 51% у серпні.
- Харчова галузь залишається лідером із відновлення переробної промисловості, однак продемонструвала суттєве скорочення завантаження виробничих потужностей. У серпні 2024 року 54% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (було 55% у липні та 70% у червні).
- Найнижчий рівень завантаження виробничих потужностей у хімічній промисловості (20% у серпні) і металургії та металообробці (21%).

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

- Майже три чверті (73%) підприємств тимчасово призупинили роботу через вимкнення електроенергії у липні 2024 року.
- 39% підприємств припинили діяльність лише на 1 - 10% робочого часу, а 24% зупинилися на 11 - 25% робочого часу.
- У липні 2024 року через вимкнення електроенергії підприємства втратили 11% загального робочого часу.
- Більше втрат зазнали мікро- та малі підприємства (у середньому 16% та 12% робочого часу).
- Серед галузей найбільші втрати часу має деревообробка (18% робочого часу) та виготовлення будматеріалів (16%).

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- У серпні 2024 року 61% опитаних повідомили про експорт до війни, продовження експорту під час війни або ж започаткування експорту під час війни вперше.
- Більшості бізнесу вдалося налагодити експорт в умовах війни. У серпні 2024 року 81% опитаних вказав, що підприємства експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців.
- Частина бізнесу не може побороти нові виклики для експортної діяльності. Станом на серпень 2024 року 17% підприємств експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Подібні результати впродовж останнього року підтверджують стагнацію відновлення експортної діяльності.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- Частка позитивних оцінок політики уряду щодо підтримки бізнесу не суттєво не змінилась та становить 4% (була 6% у липні та червні).
- Частка нейтральних оцінок цієї політики суттєво зменшилась: із 66% до 58%, тоді як частка негативних оцінок істотно зросла: з 21% до 31%.
- Найбільш очікуваними подіями та змінами для бізнесу в серпні 2024 року були закінчення війни, зниження податків та захист і відновлення енергосистеми України, а також бронювання працівників.

ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

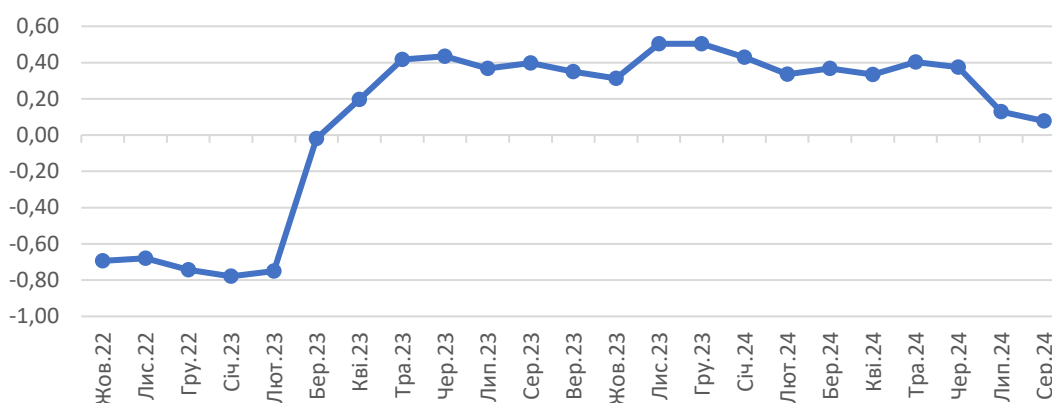
Відновлення ділової активності сповільнюється. Значення ІНДЕКСУ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ (з року в рік) зменшилось із 0,13 до 0,08. Зросла частка опитаних, які вказали на погіршення ситуації, (із 15,3% до 20,6%), водночас частка тих, у кого ситуація стала кращою, ніж була рік тому, суттєво не змінилась та становить 28,3% (була 28,2%). Частка тих, хто вважає, що в порівнянні з минулим роком нічого не змінилось, зменшилась із 56,4% до 51,1%.

Розмір. Відновлення ділової активності суттєво залежить від розміру підприємства. Найкраще в порівнянні з минулим роком себе почувають великі підприємства, показник яких становить 0,37. Для середніх підприємств він є суттєво нижчим, проте все ще має додатне значення 0,09. Від'ємне значення показника мають малі (-0,01) та мікропідприємства (-0,24).

Region. У регіональному розподілі найвищий показник мають Чернівецька (0,69) та Запорізька (0,66) області. Найнижчими є показники Тернопільської (-0,90), Волинської (-0,55) та Сумської (-0,50) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу зафіксовано для хімічної (0,21) промисловості та металообробки (0,18). Найнижчий показник має деревообробна промисловість (-0,19).

Рис. 3. Індекс Відновлення Ділової Активності

ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

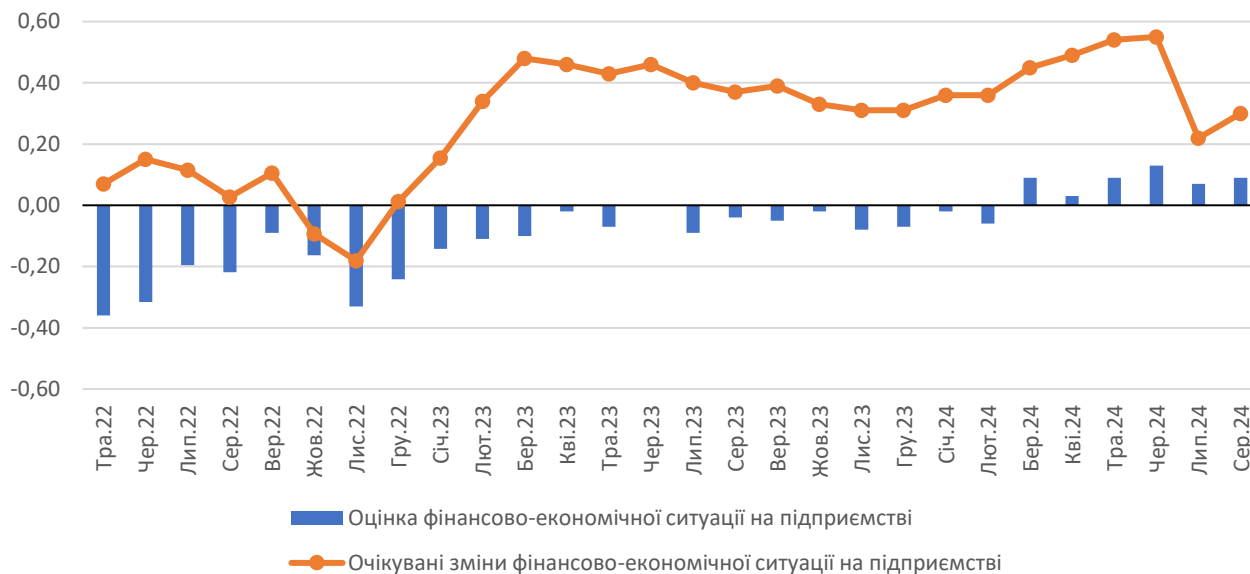
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Оцінки фінансово-економічної ситуації за пів року дещо покращились. ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ незначним чином збільшився, із 0,07 до 0,09. Збільшилась як частка тих, хто оцінює фінансово-економічну ситуацію на підприємстві як позитивну (із 14,3% до 19,1%), так і частка тих опитаних, що дають негативні оцінки (із 12,6% до 16,1%). Частка тих, хто вважає фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільною, зменшилась із 73,1% до 64,8%.

Очікування на перспективу протягом шести місяців покращились після суттєвого погіршення минулого місяця. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ збільшилось із 0,22 до 0,30. У відсотковому розподілі зросла частка «оптимістів» (із 29% до 37,2%), водночас, частка тих, хто очікує погіршення, суттєво не змінилась та становить 9,7% (була 9,6%). Частка тих, хто не очікує жодних змін, зменшилась із 61,4% до 53,0%.

Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, суттєво не змінилась та становить 20,3% (була 21,9%).

Рис. 4. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві, індекси

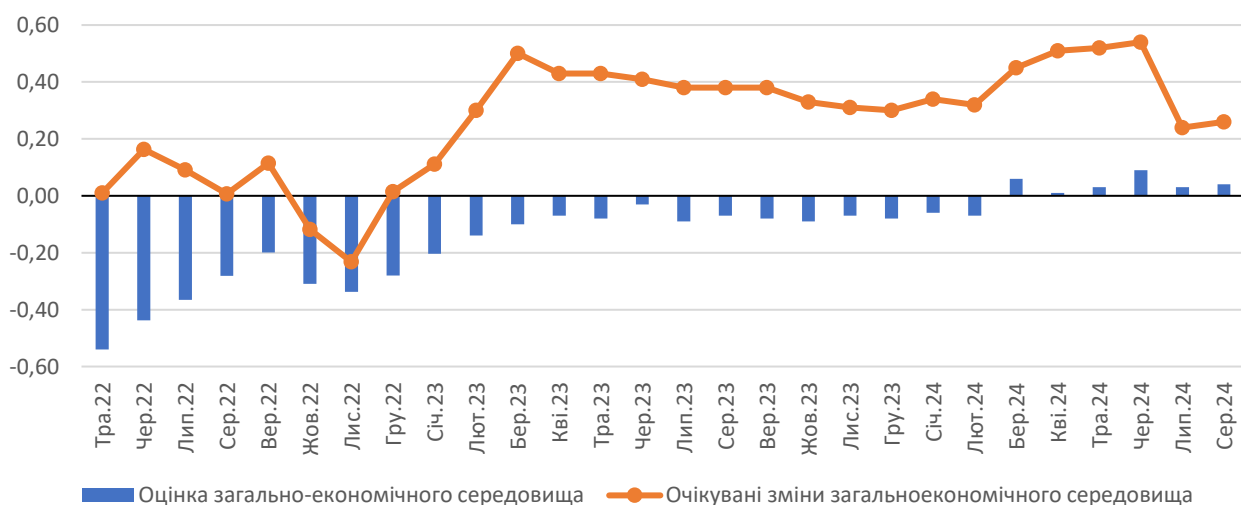
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Оцінки загальноекономічного середовища суттєво не змінилися. Значення відповідного індексу в серпні становить 0,04 (було 0,03). У відсотковому розподілі зросла і частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане (із 18,9% до 23,6%), і частка тих, хто дає позитивні оцінки (із 16% до 21,1%). Частка тих, хто вважає загальноекономічне середовище задовільним, зменшилась із 65,1% до 55,4%.

Прогнози підприємств щодо змін загальноекономічного середовища на майбутні шість місяців, хоча і несуттєво, проте дещо покращились: значення індексу очікуваних змін загальноекономічного середовища збільшилось із 0,24 до 0,26. У відсотковому розподілі збільшилась і частка «оптимістів» щодо змін загальноекономічного середовища (із 31,1% до 35,4%), і частка «песимістів» (із 10,8% до 13,3%). Частка тих, хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноекономічне середовище істотно не зміниться, зменшилась із 58,1% до 51,3%.

Частка тих, хто не зміг дати прогнозів щодо стану загальноекономічного середовища, зменшилась із 28,0% до 21,2%.

Рис. 5. Загальноекономічне середовище, індекси

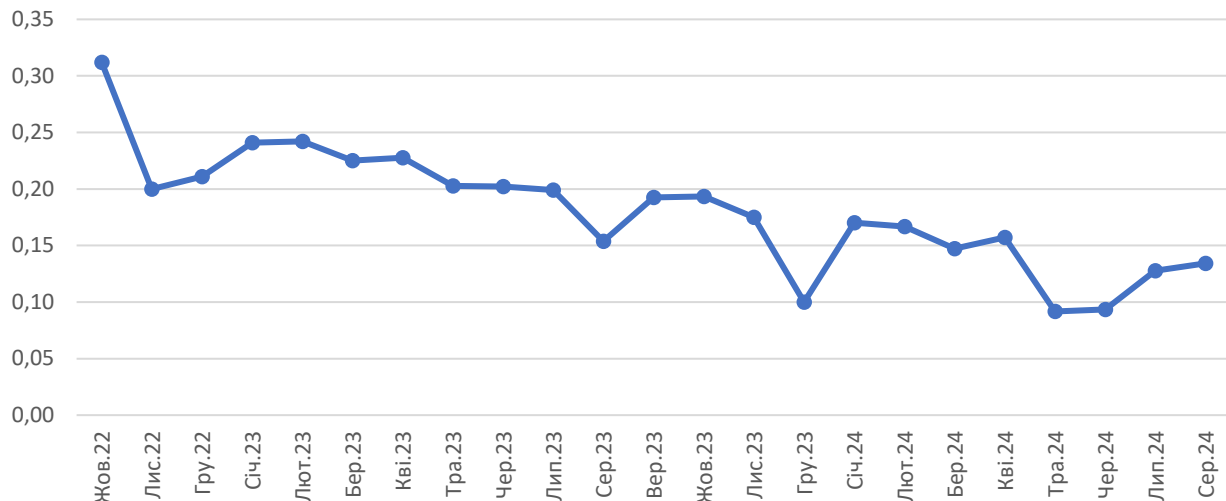

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

Очікування щодо ділової активності залишаються без змін. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ становить 0,13, як і минулого місяця. У відсотковому розподілі дещо зросла і частка тих, хто планує розширення діяльності (із 15,3% до 18,1%), і частка тих, хто планує скорочувати діяльність (із 2,6% 4,7%). Частка тих, хто планує залишитись на поточному рівні, зменшилася з 82,1% до 77,2%.

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на таку далеку перспективу, уже чотири місяці поспіль знаходиться приблизно в одному діапазоні та в серпні становить 32,5% (був 30%).

Рис. 6. Очікування щодо ділової активності на 2 роки, індекс

Розмір. Серед підприємств усіх розмірів найбільш оптимістичні плани на майбутнє мають великі підприємства, показник яких становить 0,25. Показник середніх (0,12) та мікропідприємств (0,14) є вдвічі нижчим та приблизно однаковим. Найнижчий показник очікувань мають малі (0,07) підприємства.

Регіон. Зареєстровані суттєві регіональні відмінності. Найвищі показники очікувань мають підприємства Чернігівської (0,63), Черкаської (0,45) та Хмельницької (0,35) областей. Найнижче та від'ємне значення показника мають Сумська (-0,33) та Дніпропетровська (-0,07) області.

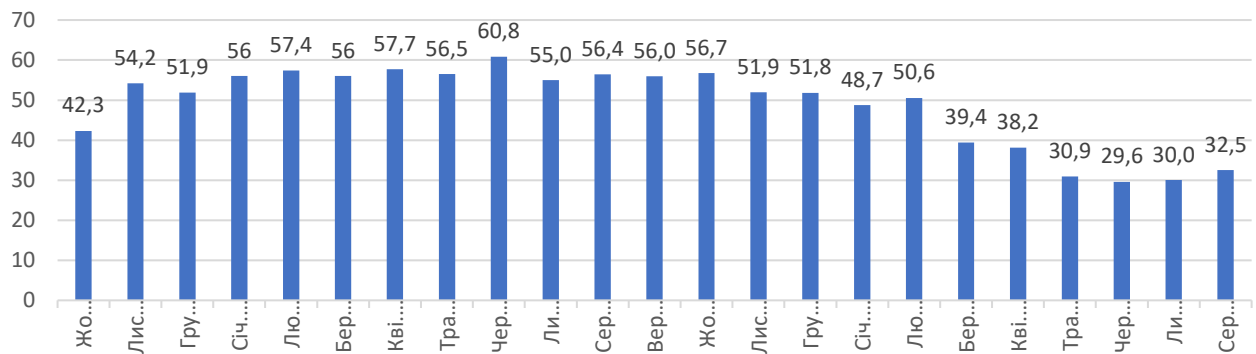
Галузь. Очікування залежать від галузі промисловості. Легка (0,23) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,23) мають найвище значення. Показники хімічної промисловості та машинобудування (по 0,07 для кожної галузі) є найнижчими.

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

Дворічні очікування

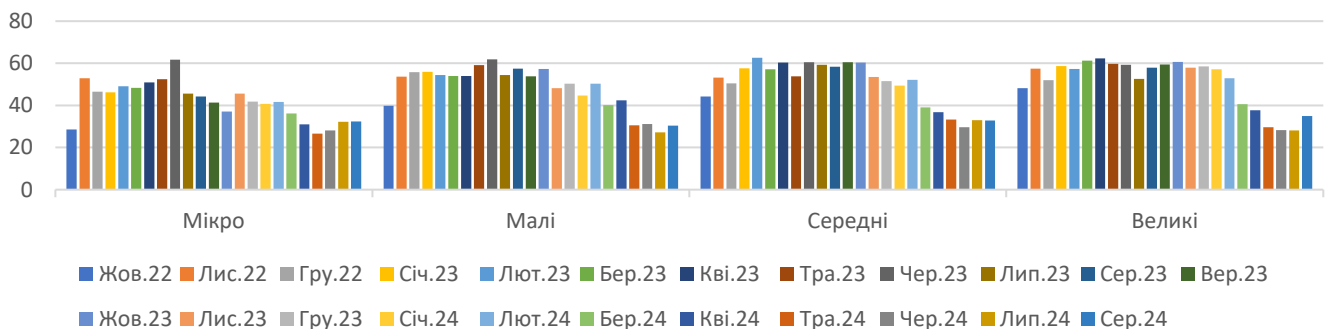
Рівень невизначеності щодо планів підприємств на наступні два роки четвертий місяць поспіль суттєво не змінюється. Відповідь щодо перспектив на майбутні два роки в серпні не змогли дати 32,5% респондентів (30% у липні).

Рис. 7. Рівень невизначеності щодо діяльності підприємства у дворічній перспективі, % опитаних

Рівень невизначеності щодо планів на дворічну перспективу залежить від розміру підприємства. У серпні показник залишився незмінним для мікропідприємств (32%, як і у липні), та для середніх підприємств (33%, як і минулого місяця). Водночас, показник невизначеності у довгостроковій перспективі збільшився для малих (із 27% до 30%) та великих (із 28% до 35%) підприємств.

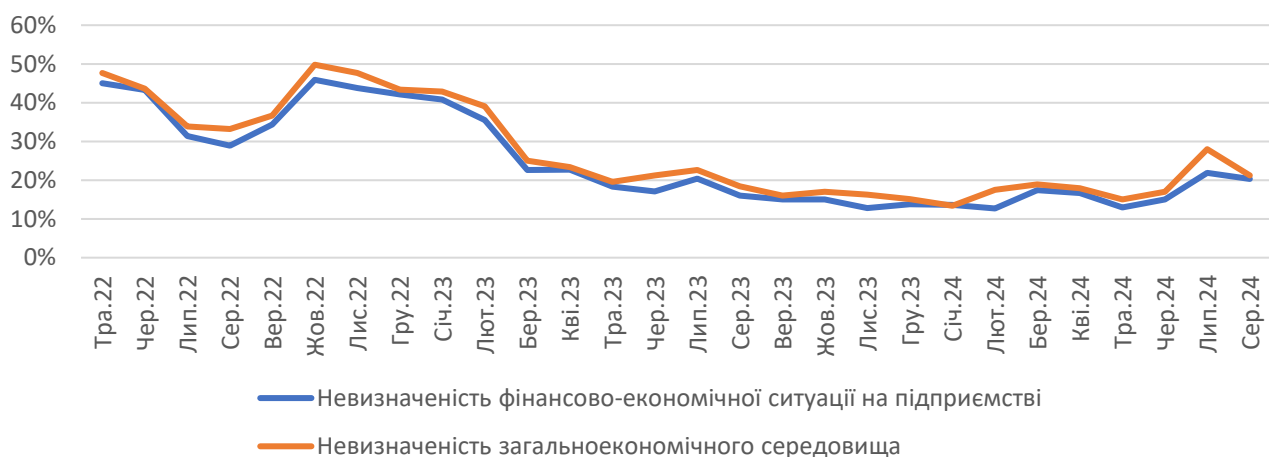
Рис. 8. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну на наступні два роки, за розміром підприємства

Піврічні очікування

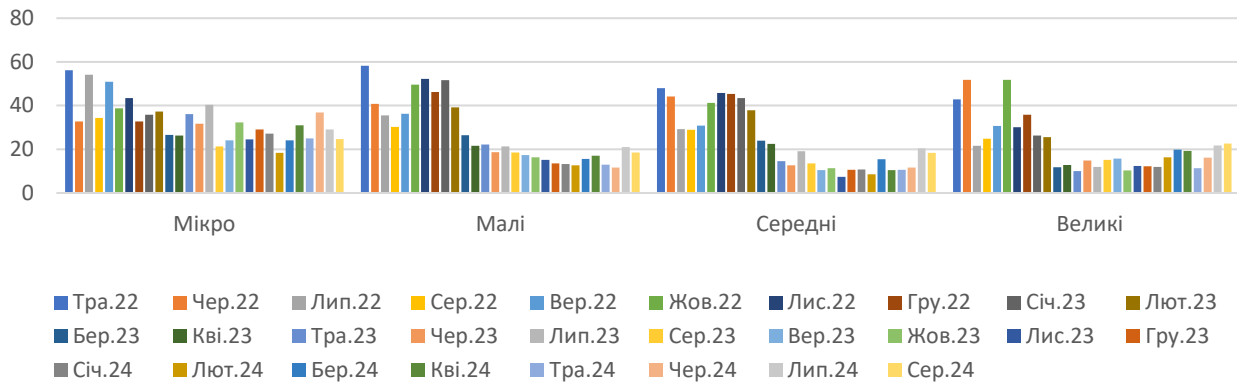
Рівень невизначеності в прогнозах піврічної перспективи суттєво зменшився для загальнооекономічного середовища. Невизначеність для фінансово-економічної ситуації суттєво не змінилась, показник становить 20,3% (був 21,9%). А частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін загальнооекономічного середовища, суттєво зменшилась, із 28% до 21,2%.

Рис. 9. Рівень невизначеності фінансово-економічної ситуації та загальнооекономічного середовища, %

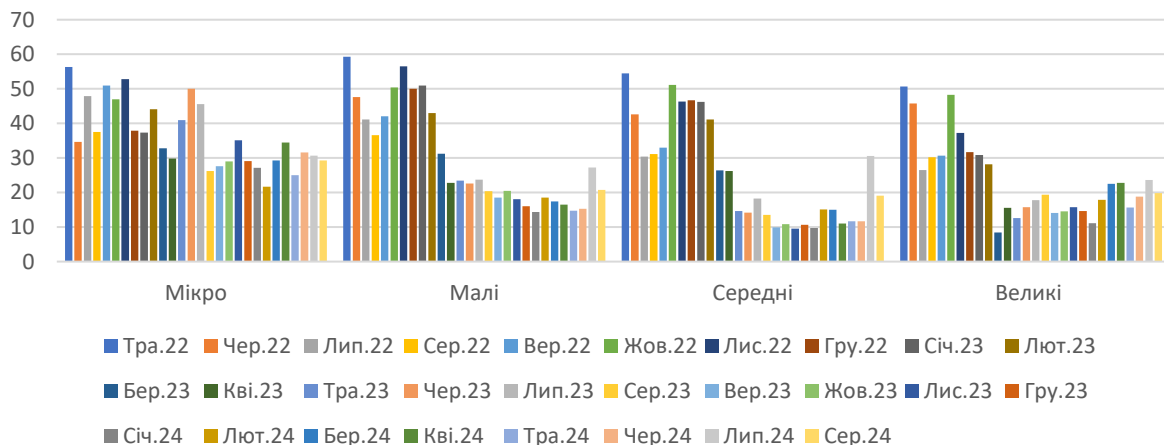
Рівень невизначеності щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві та її динаміка залежать від розміру підприємств. Незважаючи на зменшення значення із 29% до 25%, показник невизначеності залишається найвищим для мікропідприємств. Показник для малих підприємств зменшився з 21% до 19%, а для середніх підприємств невизначеність у піврічній перспективі зменшилась із 20% до 18%. Водночас, показник великих підприємств суттєво не змінився та становить 23% (був 22% у липні).

Рис. 10. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну фінансово-економічного середовища в перспективі на пів року

Невизначеність щодо загальноекономічного середовища, як і у випадку з фінансово-економічною ситуацією, залежить від розміру підприємства. Найбільш суттєво зменшилась невизначеність для середніх (із 31% до 19%) підприємств, вона має найнижче значення. Невизначеність у піврічній перспективі зменшилась також для малих (із 27 до 21%) та великих (із 24% до 20%) підприємств. Найвищою невизначеність щодо змін загальноекономічного середовища є для мікропідприємств, хоча тут також показник зменшився, із 31% до 29%.

Рис. 11. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну загальноекономічного середовища в перспективі на пів року

Тримісячні очікування

У липні 2024 року показник невизначеності в короткостроковій перспективі зменшився для більшості виробничих показників. Найбільше показник невизначеності збільшився для всіх видів заборгованостей, а саме: для кредиторської (із 14,6% до 20,3%), дебіторської (із 12,8% до 20,3%) та податкової (із 12,8% до 17,7%). Також невизначеність у короткостроковій перспективі зросла для кількості працівників у вимушених відпустках (із 6,8% до 10%). Невизначеність у тримісячній перспективі суттєво не змінилась для кількості працівників (6,8% у липні та 5,9% у серпні) та залишилась незмінною для експорту, вона становить 11,8%, як і минулого місяця. Водночас, показник невизначеності найбільше зменшився для цін, а саме для цін на

сировину й матеріали (із 18,6% до 13,8%) та для цін на готову продукцію (із 16,4% до 11,4%). Показник невизначеності в короткостроковій перспективі є найнижчим та однаковим для продажу та виробництва, він становить 5,2% (був 8,7% та 8,3%, відповідно, у липні).

Рис. 12. Частка підприємств, які не змогли зробити прогноз про зміну показника в перспективі 3-х місяців, % опитаних

Created with Datawrapper

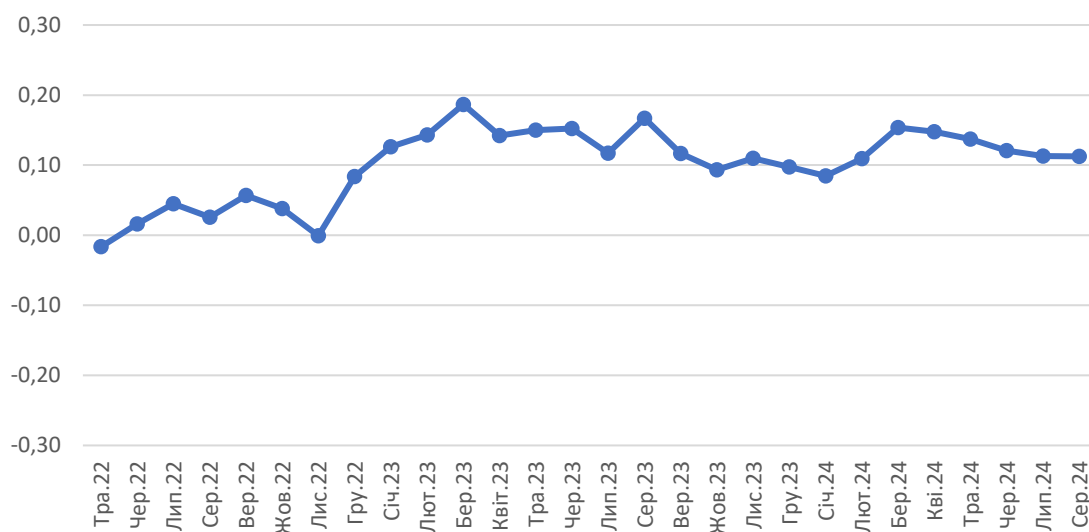
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Значення агрегованого показника перспектив промисловості (АППП) не змінюється вже три місяці поспіль, у серпні, як і у липні, становить 0,11 (було 0,12 у червні).

Це стало можливим через відсутність значних змін у значенні складових показника: (1) *виробничі очікування* на наступні 3 - 4 місяці несуттєво зросли, із 0,37 до 0,39. (2) *Оцінки портфелю нових замовлень* незначним чином зменшились, із -0,02 до -0,05, а (3) *оцінки запасів готової продукції* залишились незмінними в порівнянні з минулим місяцем, значення три місяці поспіль становить 0,11.

Рис. 13. Агрегований показник перспектив промисловості

ВИРОБНИЦТВО

Зміни щодо попереднього місяця

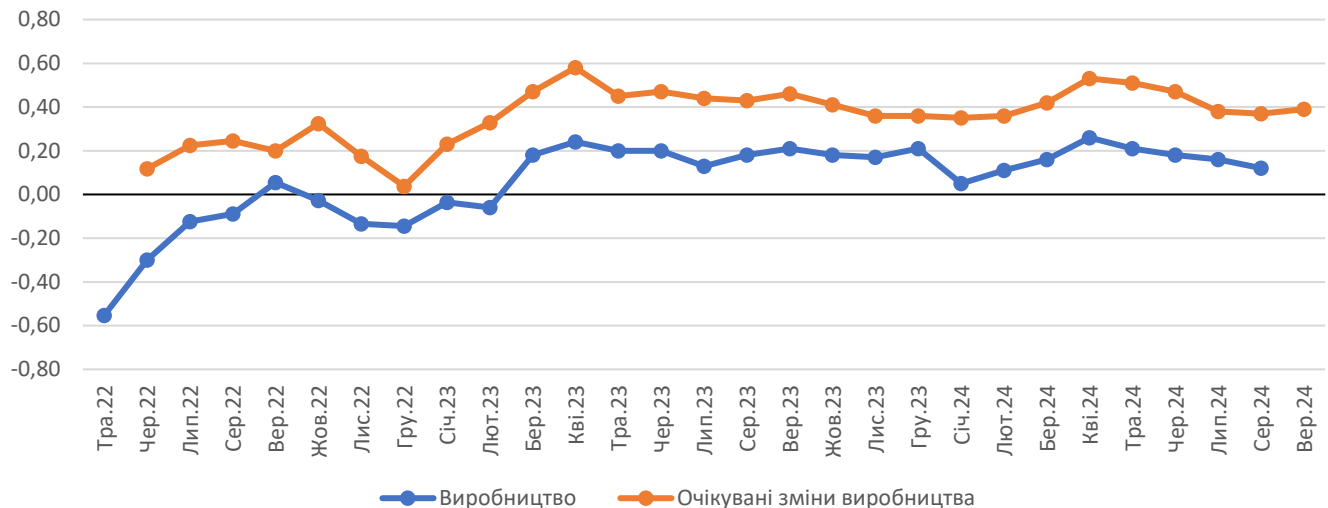
Зберігається тенденція до поступового скорочення обсягів виробництва. ІНДЕКС ЗМІН ВИРОБНИЦТВА зменшився з 0,16 до 0,12. Частка підприємств, які скорочували обсяги виробництва, зросла із 15,9% до 20,1%. Водночас, частка тих підприємств, які нарощували обсяги виробництва, суттєво не змінилась та становить 23,2% (була 24,1%). Частка тих підприємств, на яких змін не відбувалось, зменшилась із 60% до 56,7%.

Розмір. Серед підприємств різних розмірів найкращі результати мають великі (0,31) підприємства. Показник середніх підприємств є втричі меншим, проте все ще має додатне значення 0,11. Показник малих підприємств є від'ємним та становить -0,06. Найнижче значення мають мікропідприємства, їхній показник становить -0,42.

Регіон. Регіональні відмінності дуже суттєві (найбільше значення – 1,00, а найменше — -0,35). Найкращі результати мали підприємства Полтавської (1,00), Рівненської (0,33), а також Одеської та Запорізької (по 0,29 для кожної) областей. Найнижчі значення індексу зафіксовано для підприємств Харківської (-0,35), Волинської (-0,35) та Львівської (-0,27) областей.

Галузь. Значення індексу різняться для секторів та галузей. Найкраща ситуація склалась у харчовій (0,16) промисловості та металообробці (0,08). Найнижче та від'ємне значення показника має легка (-0,23) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (-0,11).

Рис. 14. Індекси змін виробництва

Очікування щодо змін виробництва

Очікування щодо зростання обсягів виробництва перестали погіршуватись. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ВИРОБНИЦТВА несуттєво зріс, із 0,37 до 0,39. Частка підприємств, на яких планується зростання виробництва, збільшилась із 35,7% до 38,2%. Частка тих, хто не очікує змін, зменшилась із 59,8% до 56,9%. Частка підприємств, які планують скорочувати виробництво, суттєво не змінилась та становить 4,8% (була 4,5%).

Розмір. Очікування щодо виробництва залежать від розміру підприємств. Найбільш оптимістичним є показник великих (0,52) підприємств. Показник середніх (0,35) та малих (0,30) підприємств є суттєво нижчим та приблизно однаковим. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (0,06).

Регіон. Плани підприємств суттєво залежать від регіону розташування. Найбільш оптимістичні плани щодо зростання обсягів виробництва мають Полтавська (1,00), Черкаська (0,88) та Закарпатська (0,83) області. Найнижче та від'ємне значення показника мають Харківська (-0,10), Тернопільська (-0,09), Чернівецька (-0,08) області.

Галузь. Виробничі очікування на три місяці залежать від галузі. Найвищими є показники очікувань для машинобудування (0,43) та деревообробної (0,40) промисловості. Найнижче значення показника має металообробка (0,09).

ПРОДАЖІ

Зміни щодо попереднього місяця

Триває тенденція до скорочення обсягів продажів. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ зменшився з 0,14 до 0,12. У відсотковому розподілі частка тих, хто скорочував обсяги виробництва, зросла з 16,8% до 22,4%. Частка підприємств, на яких не відбувалось змін, зменшилась із 59,2% до 52,3%. Частка підприємств, які нарощували обсяги продажів, також суттєво не змінилась та становить 25,3% (була 24%).

Розмір. Індекс змін продажів великих (0,33) підприємств є найвищим. Показник середніх підприємств є суттєво нижчим та становить 0,09, хоча його значення все ще залишається додатним. Значення для малих (-0,07) та мікропідприємств (-0,40) є суттєво нижчим та від'ємним.

Регіон. Найвище значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ зафіксовано для Полтавської (1,00), Рівненської (0,33) та Одеської (0,29) областей. Найнижче значення показника мають Харківська (-0,35), Волинська (-0,28) та Львівська (-0,27) області.

Галузь. Найвищий індекс змін продажів мають харчова (0,14) промисловість та металообробка (0,09). Найнижче та від'ємне значення показника мають виробництво будівельних матеріалів (-0,16) та легка (-0,13) промисловість.

Очікувані зміни продажів

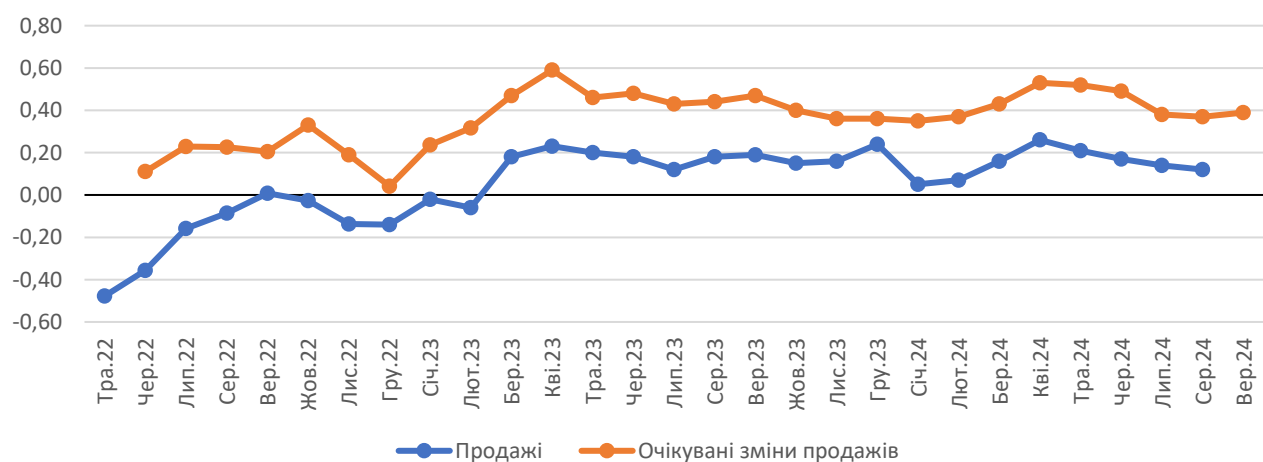
Очікування щодо обсягів продажів перестали погіршуватись. Індекс очікуваних змін обсягів продажів несуттєво, проте збільшився з 0,37 до 0,39. Частка тих, хто планує скорочувати продажі, дещо зросла, із 4,8% до 6%, частка тих, хто планує їх нарощувати, зросла з 35,9% до 39,5%. Відсоток опитаних, які вважають, що нічого не зміниться, зменшився з 59,3% до 54,5%.

Розмір. Показник очікувань для великих (0,51) підприємств є найвищим. Показник середніх (0,36) та малих (0,32) підприємств є суттєво нижчим та приблизно однаковим. Найнижчим показник очікувань щодо зростання продажів є для мікропідприємств, він становить 0,02.

Регіон. У розрізі регіонів найкращі очікування зафіксовано в Полтавській (1,00), Черкаській (0,92), Закарпатській (0,83) областях. Показник очікувань для Сумської (-0,12) та Харківської (-0,10) областей є найнижчим.

Галузь. Найвищі показники очікувань стосовно продажів мають машинобудування (0,47) та деревообробка (0,45) промисловість. Показник щодо зростання продажів для виробництва будівельних матеріалів, значення яких дорівнює нулю, є найнижчим.

Рис. 15. Індекси змін продажів

ЕКСПОРТ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання експорту залишаються без суттєвих змін вже кілька місяців поспіль. Значення індексу змін експорту хоча і зменшилось, проте несуттєво, із 0,12 до 0,09. У відсотковому розподілі частка опитаних, у яких обсяги експорту скоротились, дещо зросла (із 16,2% до 20,6%), водночас частка підприємств, які нарощували експорт, суттєво не змінилась та становить 21% (була 21,6%). Частка тих підприємств, на яких обсяги експорту залишились без змін, зменшилась із 62,2% до 58,4%.

Розмір. Значення індексу змін експорту є вищим та приблизно однаковим для великих (0,22) підприємств. Значення середніх підприємств (0,05), хоча і є суттєво нижчим, проте все ще залишається додатним. Показник малих підприємств становить -0,13. Суттєво гіршим та найнижчим є показник для мікропідприємств, він становить -0,53.

Регіон. У регіональному розрізі найвищими є показники Полтавської (0,79) та Запорізької (0,35) областей, а також для Одеської та Рівненської (по 0,33 для кожної) областей. Найнижчим є значення для м. Києва (-0,62) та Сумської (-1,00) області.

Галузь. У галузевому розподілі Індекс змін експорту є кращим для металообробки (0,17) та харчової (0,12) промисловості. Найнижче значення показника мають виробництво будівельних матеріалів (-0,50) та машинобудування (-0,22).

Очікувані зміни експорту

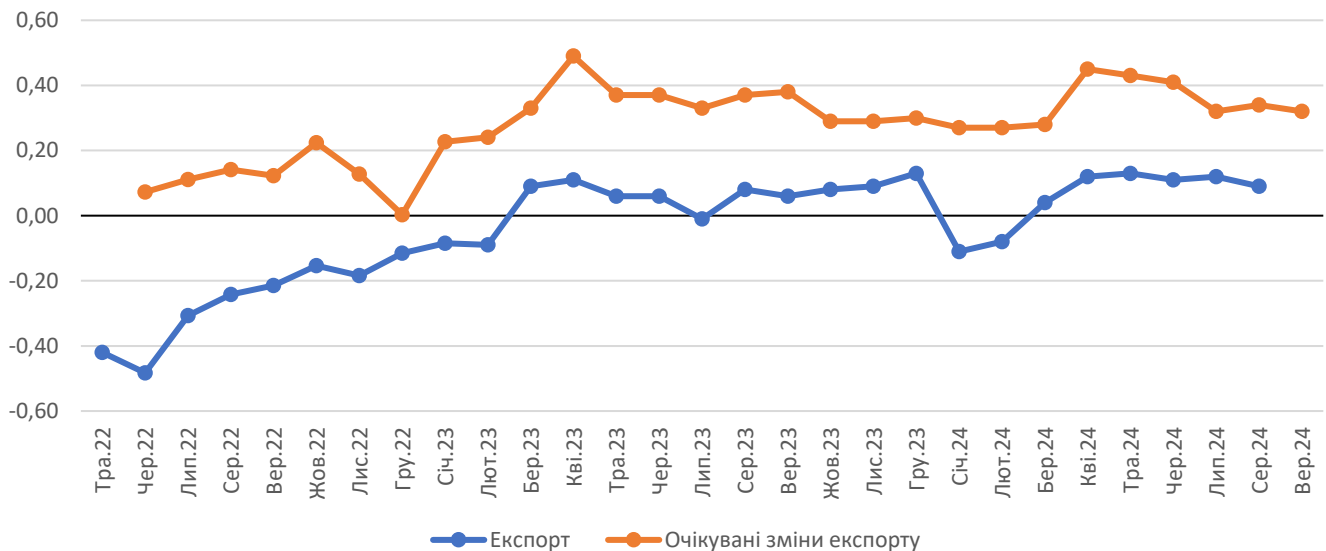
На наступні три місяці підприємці не очікують суттєвих змін показника. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ становить 0,32 (було 0,34). У відсотковому розподілі значних змін не відбулось. Частка тих, хто планує нарощувати експорт становить 31,8% (була 32,3%). Частка тих, хто планує його скорочувати, суттєво не змінюється вже кілька місяців поспіль та становить 7,9% (була 6,9%). Частка тих, хто не очікує жодних змін, також майже не змінилась та становить 60,3% (була 60,8%).

Розмір. Найвищий показник очікувань щодо експорту мають великі (0,43) підприємства. Показник середніх підприємств становить 0,29, а показник малих хоча, і є суттєво нижчим, проте залишається додатним та становить 0,13. Найнижчі очікування щодо експорту мають мікропідприємства, показник яких становить -0,25 та має єдине від'ємне значення.

Регіон: Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ зафіксовано для підприємств Закарпатської (1,00), Полтавської (0,79), Рівненської (0,56) та Одеської (0,54) областей. Найгіршими є очікування представників бізнесу Сумської (-0,67) області.

Галузь. Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ мають харчова (0,28) та хімічна (0,27) промисловість. Найнижче значення показника має виробництво будівельних матеріалів (-0,14).

Рис. 16. Індекси змін експорту

ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення запасів сировини уповільнились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ знаходиться приблизно в одному діапазоні вже кілька місяців поспіль, у серпні воно становить 0,12 (було 0,15 у липні). Частка респондентів, що повідомили про накопичення запасів сировини за минулий місяць, суттєво не змінилась та становить 21,2% (була 22,8%). Водночас, частка опитаних, що вказали на їх скорочення, дещо

зросла, із 11,7% до 15,8%. Частка підприємців, у яких у порівнянні з минулим місяцем нічого не змінилось, зменшилась із 65,5% до 62,9%.

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є найвищим для великих (0,37) підприємств. Показник середніх та малих підприємств є суттєво нижчим, однаковим і дорівнює нулю. Показник мікропідприємств є найнижчим та має єдине від'ємне значення (-0,04).

Регіон. Найчастіше про накопичення запасів сировини повідомляють у Полтавській (0,96), Запорізькій (0,41), Волинській (0,23) областях. Показники м. Києва (-0,43), Харківської (-0,25) та Житомирської (-0,23) областей є найнижчими.

Галузь. У галузевому розподілі найвище додатне значення мають хімічна (0,25) промисловість та металообробка (0,13). Показники виробництва будівельних матеріалів (-0,11) та легкої (-0,13) промисловості є найнижчими.

Очікувані зміни запасів сировини

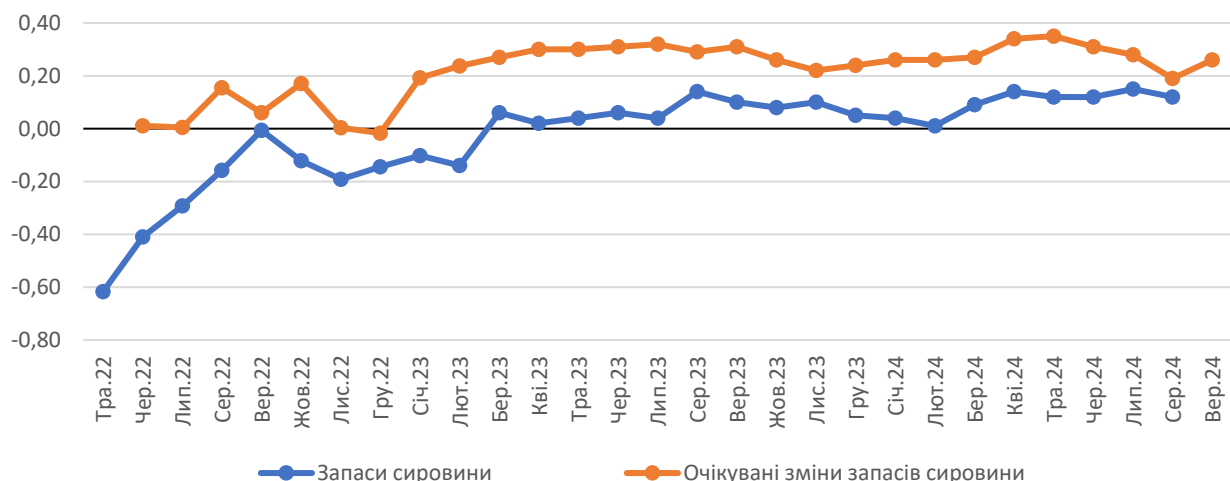
На наступні три місяці підприємці очікують накопичення запасів: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ збільшився з 0,19 до 0,26. Частка респондентів, які очікують накопичення запасів сировини суттєво зросла, із 23,2% до 30,4%, водночас, частка тих, хто вважає, що запаси сировини будуть скорочуватись, суттєво не змінилась та становить 9,4% (була 9,3%). Частка тих, хто не очікує змін, зменшилась із 67,4% до 60,1%.

Розмір. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є вищим для великих підприємств та становить 0,40. Показник середніх (0,21) та малих (0,16) підприємств є суттєво нижчим. Значення показника для мікропідприємств є найнижчим з єдиним від'ємним значенням, воно становить -0,04.

Регіон. Найвищим ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є для Полтавської (0,87), Закарпатської (0,79) та Одеської (0,50) областей. Найнижчим значення індексу є для м. Києва (-0,43) а також для Харківської (-0,15) області.

Галузь. У галузевому розрізі найвищий показник очікувань щодо змін запасів сировини мають легка (0,22) та хімічна (0,21) промисловості. Найнижче та від'ємне значення показника має виробництво будівельних матеріалів (-0,06).

Рис. 17. Індекси змін запасів сировини

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Зміни щодо попереднього місяця

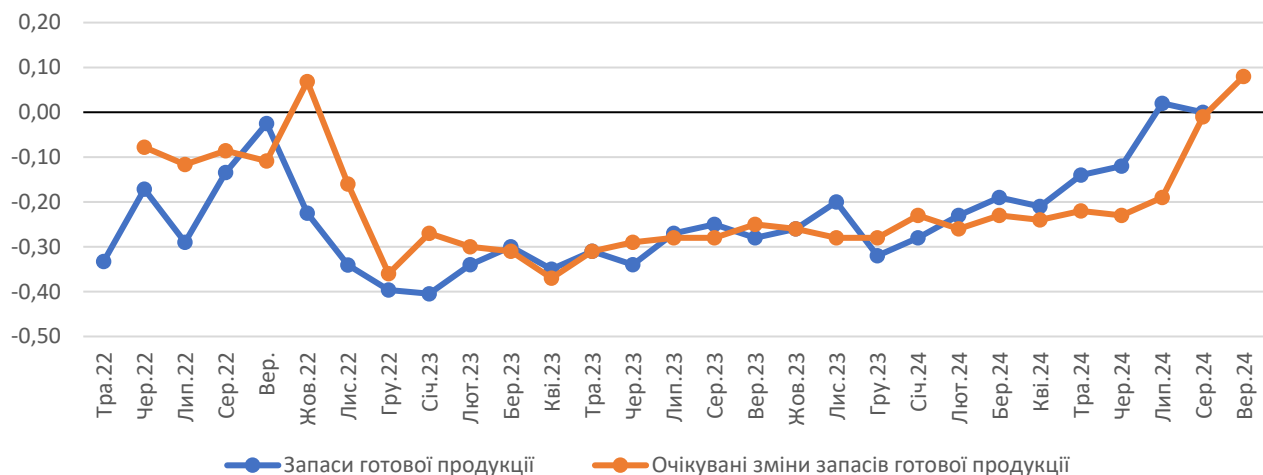
Темпи скорочення запасів готової продукції сповільнюються. Значення відповідного індексу суттєво не змінилось після різкого падіння минулого місяця, а показник дорівнює нулю (було 0,02). Частка респондентів, що повідомили про скорочення запасів готової продукції, несуттєво зросла, із 15,6% до 18,8%, водночас, частка тих респондентів, у яких запаси зросли майже, не змінилась та становить 13% (була 14,5%). Частка респондентів, які зовсім не відчували змін, також залишилась без суттєвих змін та становить 69,2% (була 69,9%).

Розмір. Значення індексу залежно від розміру підприємства є найнижчим для мікропідприємств (-0,37), показник середніх (-0,11) підприємств є вищим, хоча все ще з від'ємним значенням. Показник малих підприємств становить 0,01. Показник великих (0,14) підприємств є найвищим.

Регіон. Значення індексу залежить від регіону. Найчастіше про накопичення запасів готової продукції говорять на підприємствах Запорізької (0,33), Одеської (0,21) та Волинської (0,16) областей. Найнижчим є індекс Дніпропетровської (-0,75) та Житомирської (-0,50) областей.

Галузь. У галузевому розподілі найнижчими є значення для виробництва будівельних матеріалів та харчової (по -0,17 для кожної галузі) промисловості. Найвище значення мають хімічна (0,15) та легка (0,13) промисловості.

Рис. 18. Індекси змін запасів готової продукції

Очікувані запаси готової продукції

У майбутньому керівники підприємств очікують на прискорення темпів накопичення запасів готової продукції. Індекс очікуваних змін запасів готової продукції продовжує зростати, він збільшився із -0,01 до 0,08. У відсотковому розподілі частка опитаних, які вважають, що запаси готової продукції в наступні три місяці скорочуватимуться, зменшилась із 16,4% до 12,2%, водночас частка тих, хто очікує їх накопичення, дещо зросла, із 11,8% до 17%. Відсоток тих, хто вважає, що нічого не зміниться, суттєво не змінився та становить 70,8% (був 71,8%).

Розмір. Значення показника залежить від розміру підприємства. Значення індексу є найнижчим для мікропідприємств (-0,21). Показник середніх підприємств становить 0,04. Показник малих (0,12) та великих (0,13) є найвищим та приблизно однаковим.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим є значення для Закарпатської (0,79), Запорізької (0,31) та Кіровоградської (0,28) областей. Найнижчим є показник Дніпропетровської (-0,45) та Вінницької (-0,31) областей.

Галузь. Значення індексу для деревообробної (0,29) промисловості та машинобудування - (0,18). Найнижчим є значення для харчової (-0,04) промисловості та виробництва будівельних матеріалів (-0,22).

НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Зміни щодо попереднього місяця

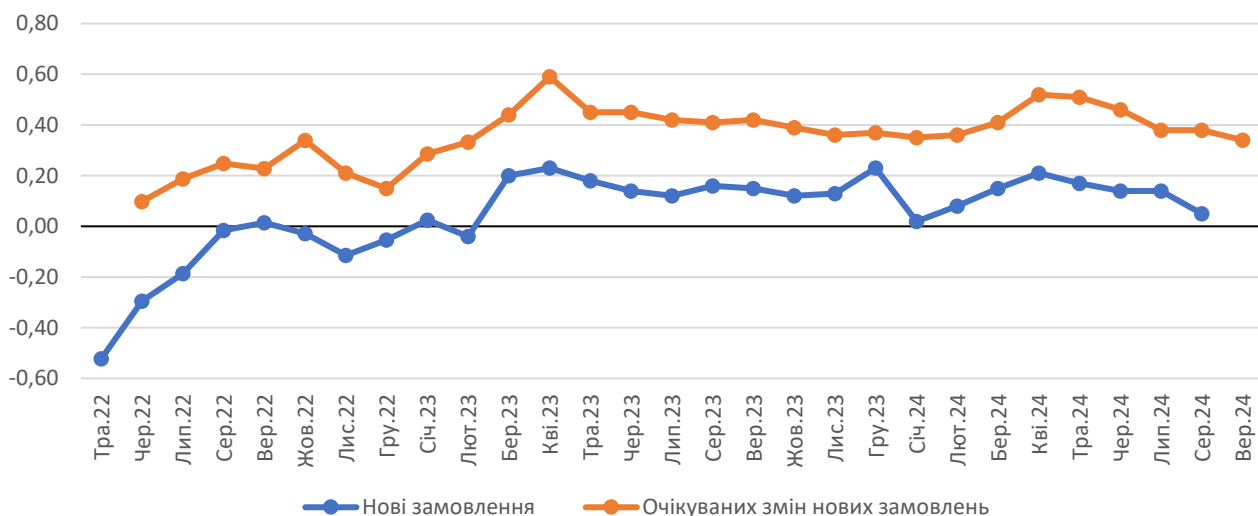
Темпи зростання нових замовлень уповільнюються. ІНДЕКС змін нових замовлень у серпні порівняно з липнем зменшився з 0,14 до 0,05. У відсотковому розподілі зменшилась частка тих, у кого збільшився обсяг замовлень (із 23,3% до 18,2%). Водночас, частка тих, у кого обсяг замовлень скоротився, суттєво зросла (із 15,2% до 21,1%). Частка тих, хто не відчув змін, суттєво не змінилась та становить 60,7% (була 61,5%).

Розмір. Про зростання замовлень більше повідомляють на великих (0,20) підприємствах. Показник середніх підприємств, хоча і є суттєво нижчим, проте все ще має додатне значення, яке становить 0,03. Показник малих підприємств становить -0,10. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (-0,38).

Регіон. Серед регіонів нові замовлення найбільше зростали в Полтавській (0,71), Запорізькій (0,36), Кіровоградській та Одеській (по 0,14 для кожної) областях, у той час як у Сумській (-0,17) та Львівській (-0,33) областях обсяг нових замовлень найбільше скорочувався.

Галузь. Найкраще попереднього місяця ситуація з новими замовленнями складалась для хімічної (0,11) промисловості, металообробки (0,04) та харчової (0,03) промисловості. Найнижче значення показника мають виробництво будівельних матеріалів (-0,26) та легка (-0,13) промисловість.

Рис. 19. Індекси змін нових замовлень

Очікувані зміни нових замовлень

У наступні три місяці підприємці не очікують значних змін показника. Значення ІНДЕКСУ очікуваних змін нових замовлень несуттєво зменшився, із 0,38 до 0,34. У відсотковому розподілі частка респондентів, що очікують на зростання нових замовлень майже не змінилась та становить 37,5% (була 37,2%), водночас, частка респондентів, які очікують на скорочення обсягу нових замовлень, незначним чином зросла, із 5,2% до 7,7%. Частка тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці, дещо зменшилась, із 57,6% до 54,8%.

Розмір. Показник очікувань є найнижчим для мікропідприємств (0,10). Показник середніх (0,33) та малих (0,278) підприємств є вищим і приблизно однаковим. Найвищий показник очікувань мають великі підприємства (0,43).

Регіон. Значення індексу мають суттєві регіональні відмінності. У Черкаській (0,91), Полтавській (0,87) та Закарпатській (0,86) областях бізнес більшою мірою ніж в інших регіонах очікує на збільшення нових

замовлень. Разом із тим, показники Сумської (-0,17) та Чернівецької (-0,17) областей мають найнижче значення.

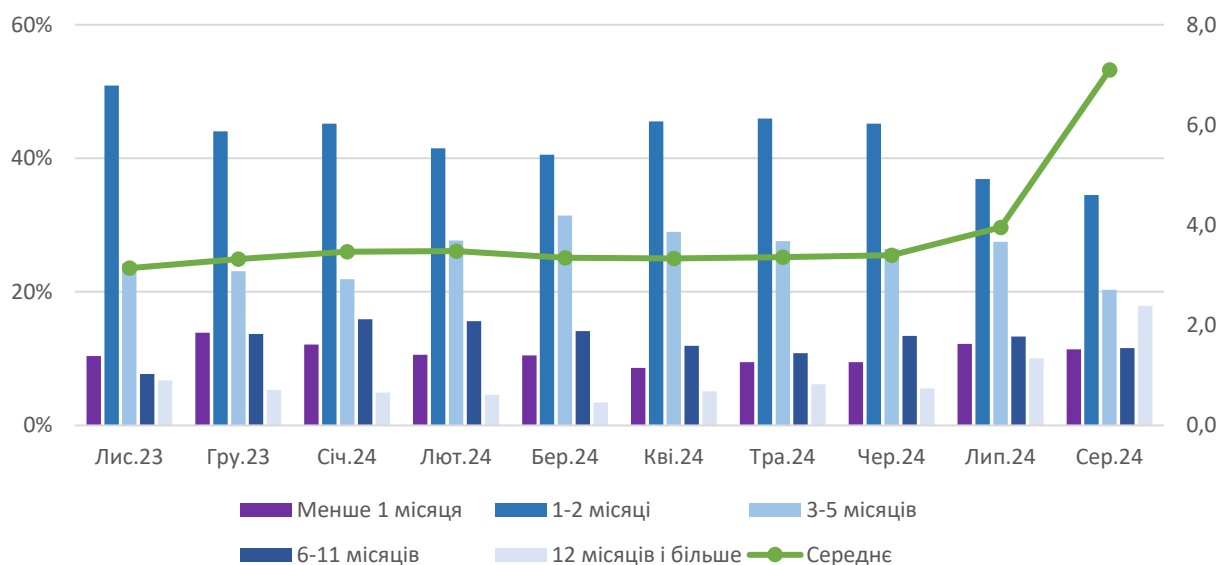
Галузь. Найкращі очікування щодо нових замовлень мають деревообробна промисловість (0,50) та хімічна (0,47) промисловість. Показник виробництва будівельних матеріалів (0,06) та металообробки (0,05) є найнижчим.

Забезпеченість замовленнями наперед

У серпні 2024 року середній термін забезпеченості новими замовленнями для опитаних підприємств істотно зріс порівняно з попереднім роком. Він склав 7 місяців: це найбільше значення за попередній рік та значно більше, ніж воно було в липні, коли цей термін складав 4 місяці.

Частка підприємств із замовленнями на рік та більше наперед зросла до 18%. Водночас частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, склала 46%, що стало найменшим рівнем за останній рік.

Рис. 20. Час, на який підприємства забезпечені замовленнями

Розмір. Забезпеченість замовленнями зростає зі збільшенням розміру підприємств. Мікропідприємства в середньому забезпечені новими замовленнями на 3,3 місяця (середнє значення), тоді як малий бізнес – на 6,9 місяця, середній – на 7,8 місяця та великий – на 8,3 місяця.

69% мікро- та 58% малих підприємств мають замовлення лише на період до двох місяців. Водночас 44% великих підприємств та 36% середніх забезпечені замовленнями на шість місяців і більше.

Галузь. У серпні 2024 року порівняно найдовші середні терміни нових замовлень було зафіксовано в деревообробній промисловості (12,2 місяця), а також у галузі виробництва будівельних матеріалів (7,5 місяця) та у сфері виробництва тканин, одягу та взуття (7 місяців)¹.

Водночас, варто зауважити, що тоді як 43% підприємств деревообробної промисловості мають замовлення на термін від шести місяців, така ж частка підприємств цієї галузі (43%) повідомили про те, що мають замовлення терміном лише до двох місяців. Найкоротший середній термін нових замовлень спостерігається в галузі машинобудування (3,2 місяця).

¹ Подані середні значення. У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

Регіон. Між підприємствами в різних областях спостерігаються відмінності в забезпеченні замовленнями². Середній термін забезпечення замовленнями найбільший для підприємств Закарпатської області, у якій у середньому він склав 35,6 місяця. Також терміни наявних замовлень порівняно високі для підприємств Черкаської, Одеської, Київської, Полтавської та Волинської областей (5 місяців і більше).

З іншого боку, найменший середній період замовлень – до двох місяців включно – зафіксований у Львівській, Чернівецькій, Харківській, Дніпропетровській та Житомирській областях.

ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на сировину та матеріали прискорились. Значення індексу змін цін на сировину та матеріали суттєво збільшилось, він становить 0,29 (три місяці поспіль був 0,18). Це відбулось через значне зростання частки тих, хто вважає, що ціни зросли порівняно з попереднім місяцем. Частка керівників підприємств, що вказали на збільшення цін у серпні зросла з 19,8% до 30%. Частка тих, хто вважає, що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, зменшилась із 77,2% до 67,1%. Частка тих, хто говорить про зменшення цін на сировину та матеріали, істотно не змінилась та становить 2,9% (була 3,0%).

Розмір. У залежності від розміру підприємства найчастіше про збільшення цін на сировину та матеріали говорять керівники великих (0,34) та малих (0,30) підприємств. Показник середніх підприємств становить 0,23. Найнижчим значення показника є для мікропідприємств, яке становить 0,18.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської (0,92) області та м. Києва (0,76). Показник Запорізької, Львівської, Рівненської, Харківської та Чернівецької областей є однаковим та дорівнює нулю, він є найнижчим.

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу змін цін на сировину та матеріали є найвищим для легкої (0,41) промисловості та машинобудування (0,30). Найнижче значення індексу має виробництво будівельних матеріалів (нуль).

Очікувані зміни цін на сировину та матеріали

У короткостроковій перспективі бізнес очікує на незначне зниження показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився з 0,38 до 0,34. У відсотковому розподілі частка респондентів, які вважають, що змін не відбудеться дещо зросла, із 58,9% до 60,5%. Частка тих, хто очікує на підвищення цін не суттєво, проте зменшилась, із 38,6% до 36%. Частка тих, хто вважає, що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться, суттєво не змінилась та становить 3,6% (була 2,6%).

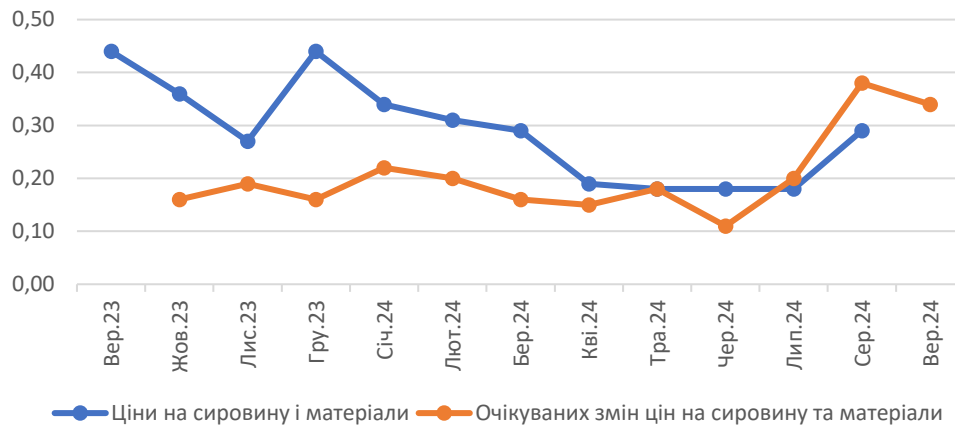
Розмір. У залежності від розміру показник очікувань малих (0,42) підприємств є найвищим. Значення для середніх підприємств - (0,30), для великих підприємств - (0,34). Найнижче значення показника мають мікропідприємства (0,13).

Регіон. Найбільше про можливе збільшення цін на сировину та матеріали говорять у Полтавській (0,87), області, м. Києві (0,86) та в Закарпатській (0,79) області. Показники Харківської (-0,05) та Чернівецької (-0,06) областей є найнижчими, вони мають від'ємне значення.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу мають легка (0,46) та хімічна (0,44) промисловості. Найнижчий показник має виробництво будівельних матеріалів (-0,07).

² До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства (детальніше див. розділ «Вибірка»), а також Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська та Чернігівська області, де кількість респондентів, які відповіли на це запитання, була недостатньою для порівняльного аналізу.

Рис. 21. Індекси змін цін на сировину та матеріали

ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ)

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на готову продукцію суттєво прискорились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ збільшилось удвічі, із 0,12 до 0,24. Частка керівників підприємств, що вказали на підвищення цін у серпні, збільшилась із 14,3% до 24,4%. Частка тих, хто вважає що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, зменшилась із 82,7% до 72,7%. Частка респондентів, які говорять про зниження цін, суттєво не змінилась та становить 2,9% (була 3,0%).

Розмір. У залежності від розміру показник великих (0,28), малих (0,24) та середніх (0,20) підприємств є вищим і знаходиться приблизно в одному діапазоні. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (0,10).

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Сумської (0,80) та Полтавської (0,71) областей. Показник Запорізької, Львівської, Рівненської, Харківської та Чернівецької областей мають однакове та найнижче значення, яке дорівнює нулю.

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу змін цін на готову продукцію є найвищим для харчової (0,25), легкої (0,21) та хімічної (0,20) промисловості. Найнижче значення має металообробка (0,08).

Очікувані зміни цін на готову продукцію

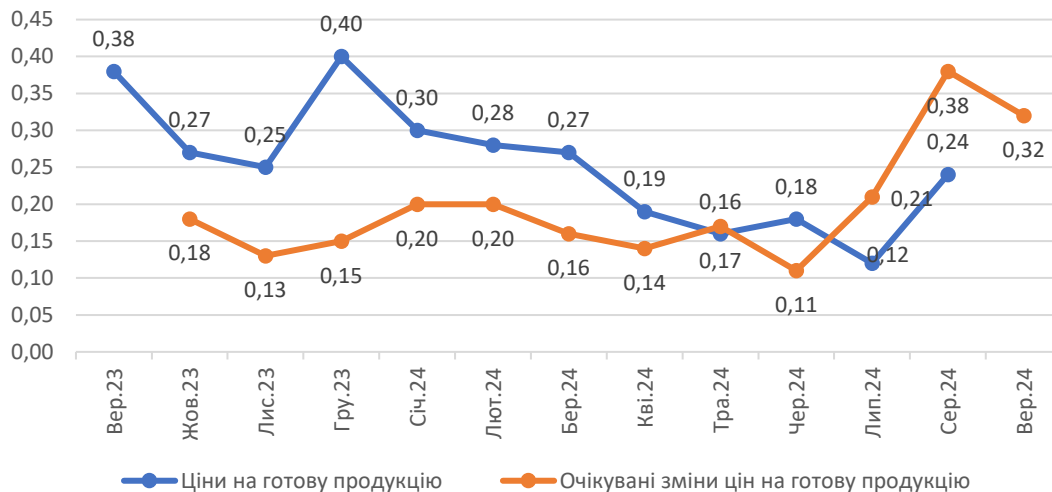
У найближчій перспективі керівники підприємств очікують на сповільнення зростання цін. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ зменшився з 0,38 до 0,32. Частка респондентів, що не планують змін, дещо зросла, із 59,2% до 61,2%. Частка опитаних, що планують підвищення цін у наступні три місяці, зменшилась із 38,3% до 34,6%. Частка тих, хто вважає що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться, несуттєво зросла з 2,5% до 4,2%.

Розмір. У залежності від розміру підприємства найбільше на збільшення цін на готову продукцію очікують на малих (0,35), середніх (0,32) та великих (0,31) підприємствах. Показник мікропідприємств (0,14) є суттєво нижчим.

Регіон. Найбільше про можливе підвищення відпускних цін говорять у Закарпатській (0,90), Полтавській (0,79), Черкаській (0,68) та Сумській (0,67) областях. Показник Харківської (-0,05) та Чернівецької (-0,06) областей є найнижчим та має від'ємне значення.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу мають хімічна (0,53) та деревообробна (0,50) промисловість. Найнижчий показник очікувань має виробництво будівельних матеріалів (0,18) та металообробка (0,11).

Рис. 22. Індекси змін цін на готову продукцію

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення дебіторської заборгованості сповільнюються. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ в серпні порівняно з липнем суттєво не змінилось та становить -0,10 (було -0,11). Частка тих, хто повідомив про скорочення заборгованості, суттєво не змінилась та становить 24,5% (була 24%), Частка тих, у кого накопичилась заборгованість, як і минулого місяця, становить 11,8%. Частка тих, для кого нічого не змінилось, становить 63,6% (була 64,2%).

Розмір. Ситуація з дебіторською заборгованістю є кращою для мікропідприємств (-0,36). Показник середніх (-0,10), а також малих та великих (по -0,08 кожне) є суттєво вищим та гіршим.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні різниці в значеннях цього показника. У розрізі регіонів найвище додатне значення показника зафіксовано в м. Києві (0,38), а також у Вінницькій та Київській (по 0,20 для кожної) областях. Водночас, у Сумській та Житомирській (по -0,80 для кожної) областях показник є найнижчим.

Галузь. При галузевому розподілі найвищий показник дебіторської заборгованості має металообробка (-0,05) Найнижчий показник у хімічній промисловості (-0,43).

Очікувані зміни дебіторської заборгованості

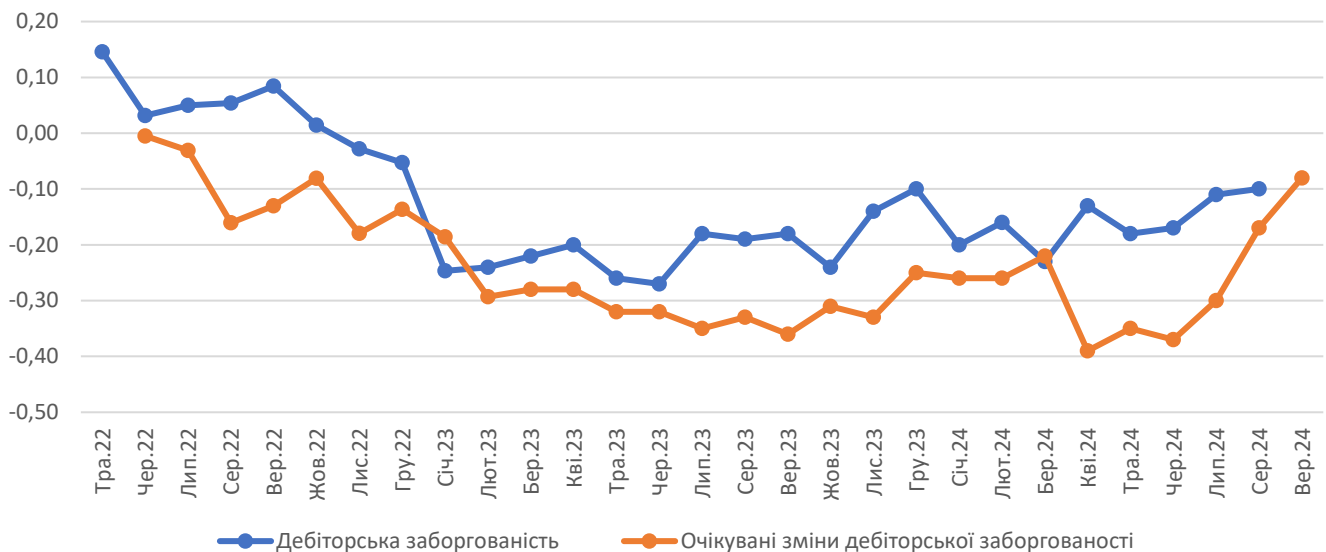
У перспективі трьох місяців підприємці очікують на подальше погіршення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ збільшився з -0,17 до -0,08. Частка опитаних, що очікують на накопичення заборгованості, дещо зросла, із 5,3% до 8,8%. Водночас, частка тих, хто очікує на її скорочення, зменшилась із 24,1% до 21,1%. Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, залишилась майже без змін та становить 70,1% (була 70,6%).

Розмір. При розподілі за розміром краще та приблизно однакове значення показника мають мікропідприємства (-0,28). Показник середніх (-0,18) та малих (-0,13) підприємств є вищим та приблизно однаковим. Суттєво гіршим є показник очікувань для великих підприємств, який становить 0,05 та має єдине додатне значення.

Регіон. У регіональному розподілі найбільше та вище за нуль значення мають м. Київ (0,33) та Вінницька (0,33) область. Найнижчим є показник Сумської (-0,92) області.

Галузь. Найвищими очікування щодо накопичення дебіторської заборгованості є для хімічної промисловості, вони мають додатне значення 0,08, та показник деревообробної промисловості, який дорівнює нулю. Найнижчий показник має виробництво будівельних матеріалів (-0,40).

Рис. 23. Індекси змін дебіторської заборгованості

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

У серпні 2024 року показник кредиторської заборгованості продовжив зростати. ІНДЕКС ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ не суттєво, проте збільшився, із -0,14 до -0,10. Частка опитаних, що повідомили про накопичення заборгованості, дещо зросла, із 7,4% до 9,3%. Частка тих, для кого кредиторська заборгованість скорочувалась, суттєво не змінилась та становить 22,9% (була 23,3%). Частка тих, для кого нічого не змінилось за минулий місяць, дещо зменшилась, із 69,3% до 67,8%.

Розмір. Показник кредиторської заборгованості для мікропідприємств (-0,28) є найнижчим. Показник середніх 9-0,16) та малих (-0,15) підприємств є вищим та приблизно однаковим. Найгіршим показник накопичення кредиторської заборгованості є для середніх та великих підприємств, він становить -0,02.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Ситуація з накопиченням кредиторської заборгованості є гіршою у м. Києві (0,33), Вінницькій (0,20), Київській (0,15) та Одеській (0,09) областях. Найкраща ситуація в Сумській (-0,62) та Житомирській (-0,75) областях.

Галузь. У галузевому розподілі найвищим є показник заборгованості в машинобудування (-0,06) та хімічній (-0,07) промисловості. Найнижчий показник деревообробна 9-0,25) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (-0,40).

Очікувані зміни кредиторської заборгованості

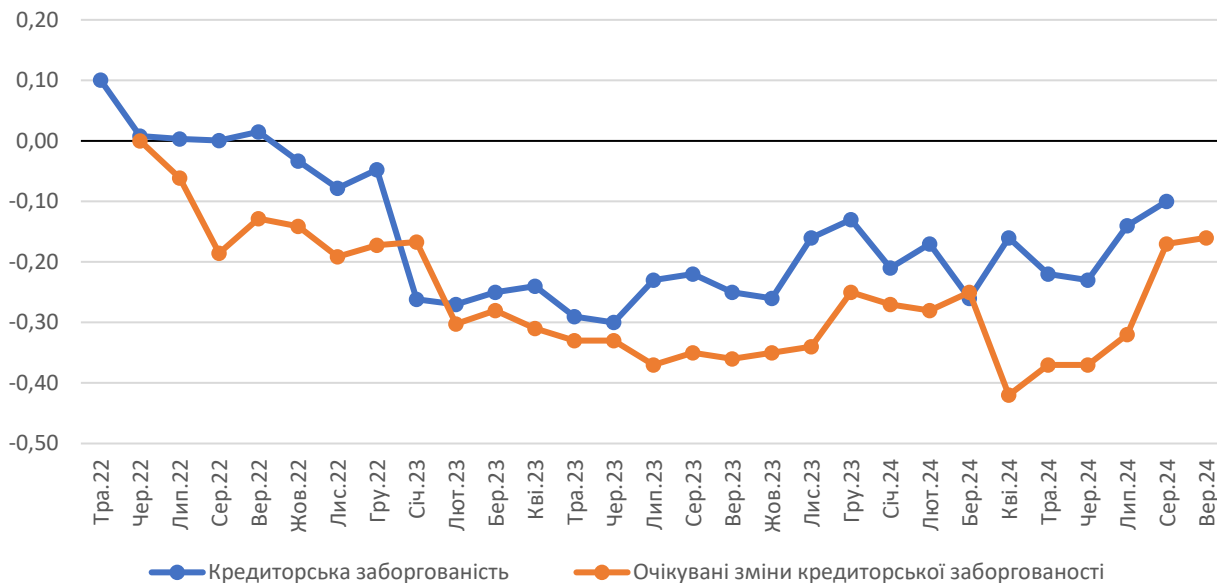
На наступні три місяці підприємці не очікують суттєвих змін показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ становить -0,16 (був -0,17). У відсотковому розподілі суттєвих змін не відбулось. Частка тих, хто очікує на скорочення обсягів кредиторської заборгованості, становить 23,9% (була 22,6%). Частка тих, хто очікує на її накопичення, також істотно не змінилась та становить 4,8% (була 3,7%). Частка тих респондентів, які вважають, що нічого не зміниться, несуттєво зменшилась, із 73,7% до 71,3%.

Розмір. Показник очікувань мікропідприємств (-0,32) є найкращим. Показник малих та середніх підприємств є вищим та однаковим, він становить 0,22. Показник очікувань щодо змін кредиторської заборгованості великих підприємств є найгіршим, він становить -0,05.

Регіон. Показник очікувань щодо змін кредиторської заборгованості є додатним для Тернопільської (0,25) області, м. Києва (0,24) та Вінницької (0,21) області. Найнижчим є показник очікувань для Сумської (-0,93), Дніпропетровської та Житомирської (по -0,75 для кожної) областей.

Галузь. Серед галузей найвищим є показник машинобудування (-0,03). Найнижче значення мають виробництво будівельних матеріалів (-0,40) та хімічна (-0,31) промисловість.

Рис. 24. Індекс змін кредиторської заборгованості

ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Показник щодо накопичень податкової заборгованості дещо покращився. ІНДЕКС ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ в серпні незначним чином, проте зменшився, із -0,17 до -0,19. Частка підприємств, що повідомили про скорочення податкової заборгованості за минулий місяць, збільшилась із 22,0% до 24,8%. Частка респондентів, які вказали на збільшення податкової заборгованості, суттєво не змінилась та становить 2,4% (була 2,1%). Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбулось, зменшилась із 75,8% до 72,8%.

Розмір. Показники податкової заборгованості є кращим та приблизно однаковим для мікро- (-0,32) та малих (-0,30) підприємств. Показник середніх (-0,23) підприємств є дещо вищим. Найгіршим є значення показника для великих (-0,09) підприємств.

Регіон. Спостерігаються суттєві відмінності в значенні цього показника за регіонами. Найвищим є значення показника для Тернопільської (0,25), Рівненської (0,11) та Хмельницької (0,09) областей. Найнижчим є показник Сумської (-0,87), Житомирської (-0,55) і Полтавської (-0,54) областей.

Галузь. Найвищим показник податкової заборгованості є для металообробки (-0,05) та легкої (-0,11) промисловості. Значення для харчової (-0,30) промисловості є найнижчим.

Очікувані зміни податкової заборгованості

На наступні три місяці підприємці очікують на подальше погіршення значень показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ, хоча й незначним чином, проте збільшився, із -0,20 до -0,17. Водночас у

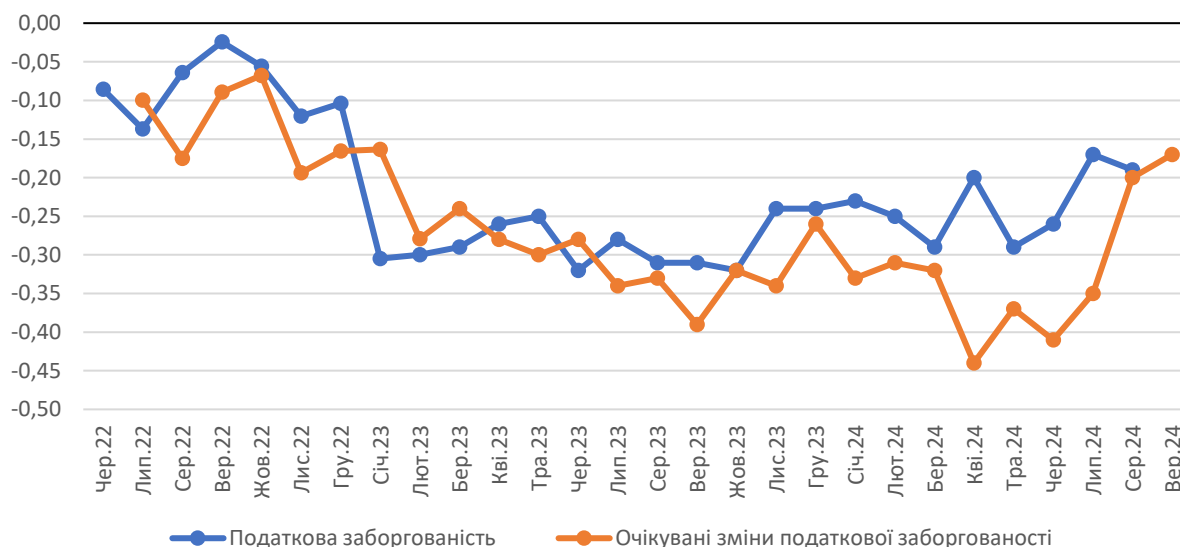
відсотковому розподілі суттєвих змін не відбулось. Частка тих, хто прогнозує скорочення податкової заборгованості, становить 22% (була 23,3%), водночас частка тих, хто очікує на її збільшення, істотно не змінилась та становить 1,7% (була 0,4%). Частка тих, хто не очікує змін, становить 76,3% (була 76,4%).

Розмір. Показники очікувань податкової заборгованості є кращими для мікро- (-0,34) та малих (-0,24) підприємств. Показник середніх підприємств становить -0,17. Дещо вищий та гірший показник очікувань мають великі (-0,12) підприємства.

Регіон. У регіональному розподілі найвищий показник очікувань щодо накопичень податкової заборгованості має Тернопільська (0,25) область. Показник Сумської (-1,00) області є найнижчим.

Галузь. Найвищим показник очікувань податкової заборгованості є для металообробки (-0,11). Найнижчим показник є показник для легкої (-0,44) промисловості.

Рис. 25. Індекс змін податкової заборгованості

КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення кількості працівників продовжують тенденцію до сповільнення. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ збільшився з -0,09 до -0,02. Частка респондентів, що повідомляють про скорочення кількості співробітників, суттєво не змінилась та становить 10,8% (була 11,7%). Частка тих, хто вказав на їх збільшення, дещо зросла, із 2,1% до 5,5%. Частка тих, для кого нічого не змінилось, незначним чином зменшилась, із 86,2% до 83,7%.

Розмір. Найменше про скорочення кількості працівників говорять на великих (0,02) підприємствах, показник яких єдиний має додатне значення. Показник малих (-0,03) та середніх (-0,04) підприємств є нижчим та приблизно однаковим. Показник мікропідприємств має найнижче значення та становить -0,25.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим значення показника є для Тернопільської (0,40) та Черкаської (0,20) областей. Найнижче значення мають Харківська (-0,18) та Дніпропетровська (-0,45) області.

Галузь. Показник хімічної промисловості є найвищим та дорівнює нулю. Найнижчим є показник для машинобудування (-0,16).

Очікувані зміни кількості працівників

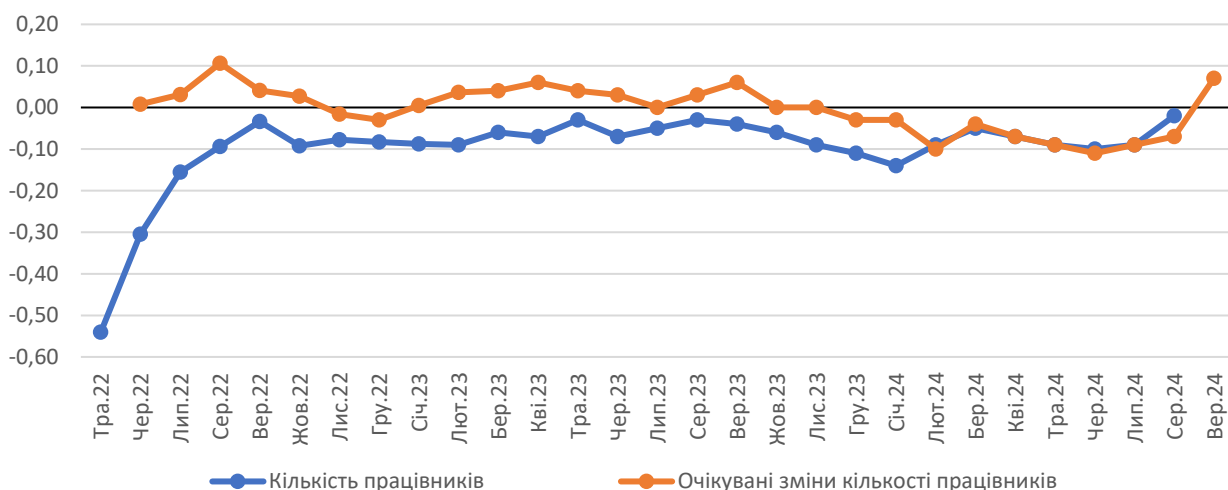
У майбутні три місяці опитані керівники підприємств очікують на суттєве зростання кількості працівників: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ збільшився з -0,07 до 0,07, змінивши знак на додатний. У відсотковому розподілі частка тих опитаних, які планують збільшувати кількість працівників, зросла з 4% до 14,6%, водночас частка тих, хто очікує на скорочення кількості працівників, дещо зменшилась, із 10,5% до 8%. Частка тих, хто не планує змін, суттєво зменшилась, із 85,5% до 77,5%.

Розмір. Найменше про подальше скорочення кількості працівників говорять керівники малих (0,09), середніх (0,08) та великих (0,06) підприємствах. Показник мікропідприємств є найнижчим із єдиним від'ємним значенням, яке становить -0,02.

Регіон. Значення індексу очікуваних змін кількості працівників суттєво залежить від регіону розташування підприємства. У регіональному розподілі найвище додатне значення показника мають Закарпатська (0,90) та Черкаська (0,87) області. Найнижчі значення показника має Дніпропетровська (-0,55) область.

Галузь. У галузевому розрізі найвищим індекс очікувань є для деревообробної (0,29) та легкої (0,15) промисловості. Показник очікувань для машинобудування (-0,19) є найнижчим.

Рис. 26. Індекс змін кількості працівників

ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

Зміни щодо попереднього місяця

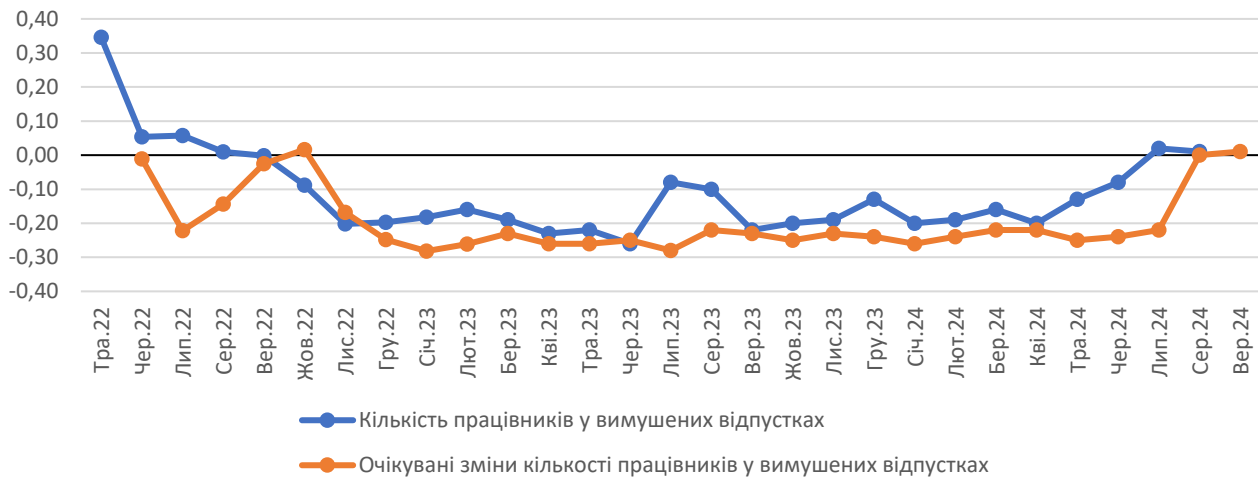
Темпи скорочення кількості працівників у вимушених відпустках уповільнились. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ у вимушених відпустках у серпні порівняно з липнем істотно не змінився та становить 0,01 (був 0,02). У відсотковому розподілі значних змін не відбулось. Частка тих, хто повідомив про збільшення таких працівників, становить 3,2% (була 4,1%). Також суттєво зменшилась частка тих, хто вказав на їх скорочення, вона становить 4,3% (була 3,8%). Частка тих, для кого за минулий місяць нічого не змінилось, залишилась майже без змін та становить 92,5% (була 92,1%).

Розмір. Показник мікропідприємств (-0,23) є найнижчим із єдиним від'ємним значенням. Показник середніх підприємств дорівнює нулю. Показник малих та великих підприємств є однаковим та становить 0,03.

Регіон. Найбільшою мірою з-поміж різних регіонів зростання показника спостерігається для підприємств Тернопільської (0,20), Сумської (0,12), Черкаської (0,05) та Вінницької (0,04) областей, а найчастіше про зменшення кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, повідомляють у Харківській (-0,20) та Чернівецькій (-0,11) областях.

Галузь. У галузевому розподілі вищі показники щодо кількості працівників у вимушених відпустках має харчова (0,02) промисловість. Найнижче значення має легка (-0,04) промисловість.

Рис. 27. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках

Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках

Підприємства, які мають працівників у вимушених відпустках, у наступні три місяці не очікують на зміни показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ суттєво не змінився та становить 0,01 (був нуль). Частка тих підприємств, на яких очікується зростання кількості працівників у вимушених відпустках, суттєво не змінилась та становить 3,8% (була 2,4%). Частка тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві скоротиться, також суттєво не змінилась та становить 4,7% (була 4,2%). Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбудеться, несуттєво зменшилась, із 93,5% до 91,5%.

Розмір. Показник мікропідприємств (-0,19) є найнижчим. Показник середніх підприємств становить -0,01. Показник малих та великих підприємств є найвищим, однаковим та становить 0,03.

Регіон. Показник очікувань Закарпатської (0,26) області є найвищим. Показник Житомирської (-1,00) області має найнижче значення.

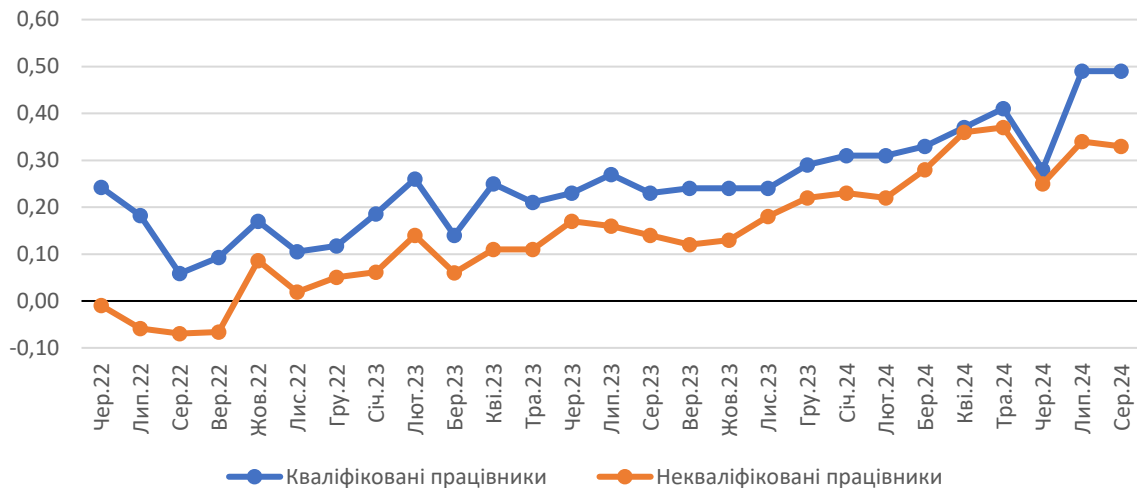
Галузь. Найвищим є показник очікувань щодо зростання кількості працівників у вимушених для хімічної (0,08) промисловості та металообробки (0,06). Найнижчим показник є показник для виробництва будівельних матеріалів (-0,31).

КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

У серпні 2024 труднощі в пошуку працівників відповідної кваліфікації припинили зростати. Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ, як і минулого місяця, становить 0,49. Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,33 (було 0,34).

У відсотковому розподілі дещо збільшилась і частка керівників підприємств, які вказали на те, що кваліфікованих працівників важче знайти (із 50,8% до 52,6%), і частка тих, кому важче шукати некваліфікованих працівників (із 37,8% до 39,7%). Відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників, дещо зріс (із 1,1% до 3,1%), як і частка тих, кому легше шукати некваліфікованих працівників, (із 3,9% до 6,6%). При цьому, частка тих, хто не відчуває жодних змін у пошуку кваліфікованих робітників, зменшилась із 48,1% до 44,3% а для некваліфікованих працівників цей відсоток зменшився із 58,3% до 53,3%.

Рис. 28. Індекси змін труднощів у пошуку кваліфікованих та некваліфікованих працівників

Кваліфіковані працівники

Розмір. Залежно від розміру підприємства дещо важче шукати кваліфікованих працівників мікро- (0,55) та малим (0,52) підприємствам. Показник великих (0,48) та середніх (0,47) підприємств є дещо нижчим та приблизно однаковим.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності на ринку праці. У регіональному розподілі найважче шукати кваліфікованих працівників у Дніпропетровській, Полтавській, Тернопільській та Чернігівській (по 1,00 для кожної) областях. Найлегше кваліфікованих працівників знайти в Одеській (-0,21) та Рівненській (-0,22), областях, показники яких мають від'ємні значення.

Галузь. У галузевому розподілі найбільше складнощів із пошуком кваліфікованих працівників мають легка (0,64) промисловість, машинобудування (0,63) та харчова (0,59) промисловість. Легше шукати кваліфікованих працівників для хімічної (0,25) промисловості.

Некваліфіковані працівники

Розмір. Важче шукати некваліфікованих працівників для малих та середніх підприємств, показник яких є найвищим, однаковим та становить 0,35. Водночас показники для мікропідприємств (0,33) та великих (0,29) підприємств не надто сильно відрізняються.

Регіон. У регіональному розподілі найважче шукати некваліфікованих працівників у Полтавській та Тернопільській (по 1,00) для кожної) областях. Найлегше шукати таких працівників у Сумській (-0,59) та Черкаській (-0,20) областях.

Галузь. Найгірші показники щодо пошуку некваліфікованих працівників спостерігаються для машинобудування (0,50) та харчової (0,48) промисловості. Найлегше шукати некваліфікованих працівників для хімічної (0,15) промисловості.

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми ведення бізнесу під час війни

У серпні 2024 року найгострішою перешкодою для бізнесу, викликаною повномасштабним російським вторгненням, уже три місяці поспіль є **перебої з електро-, водо- та тепlopостачанням**. Утім, у серпні тенденція зростання відсотка підприємств, який вказував на цю перешкоду, що тривала з травня, припинилася, і відповідна частка знизилася до 65% з 78%, що було найбільшим значенням для цієї перешкоди у 2024 році. У серпні енергосистемі України вдалося частково відновити роботу після масових обстрілів росією енергетичної системи навесні та влітку 2024 року.

З невеликою різницею у відсотку підприємств, що повідомляють про цю перешкоду, на друге місце рейтингу перешкод для бізнесу в серпні вийшов **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників**. Із цією проблемою зіштовхнулося 63% підприємств, що істотно більше, ніж було у липні, коли на неї вказали 47% респондентів. Також це найбільше значення цієї перешкоди за весь період проведення цього опитування, перша хвиля якого пройшла в травні 2022 року. Це може бути ознакою посилення мобілізації в Україні, а також відображати більший попит на персонал серед підприємств, з огляду на зростання термінів нових замовлень та покращення ділових очікувань.

Третє місце в рейтингу перешкод для бізнесу, викликаних повномасштабним російським вторгненням, у серпні розділили такі проблеми: **зростання цін на сировину та матеріали та небезпеки для роботи**. Ці обидві перешкоди були актуальні для однакової частки підприємств: 46%. При цьому, зростання цін стало гострішою перешкодою для опитаних підприємств, тоді як про небезпеку для роботи повідомляло менше опитаних ніж у липні.

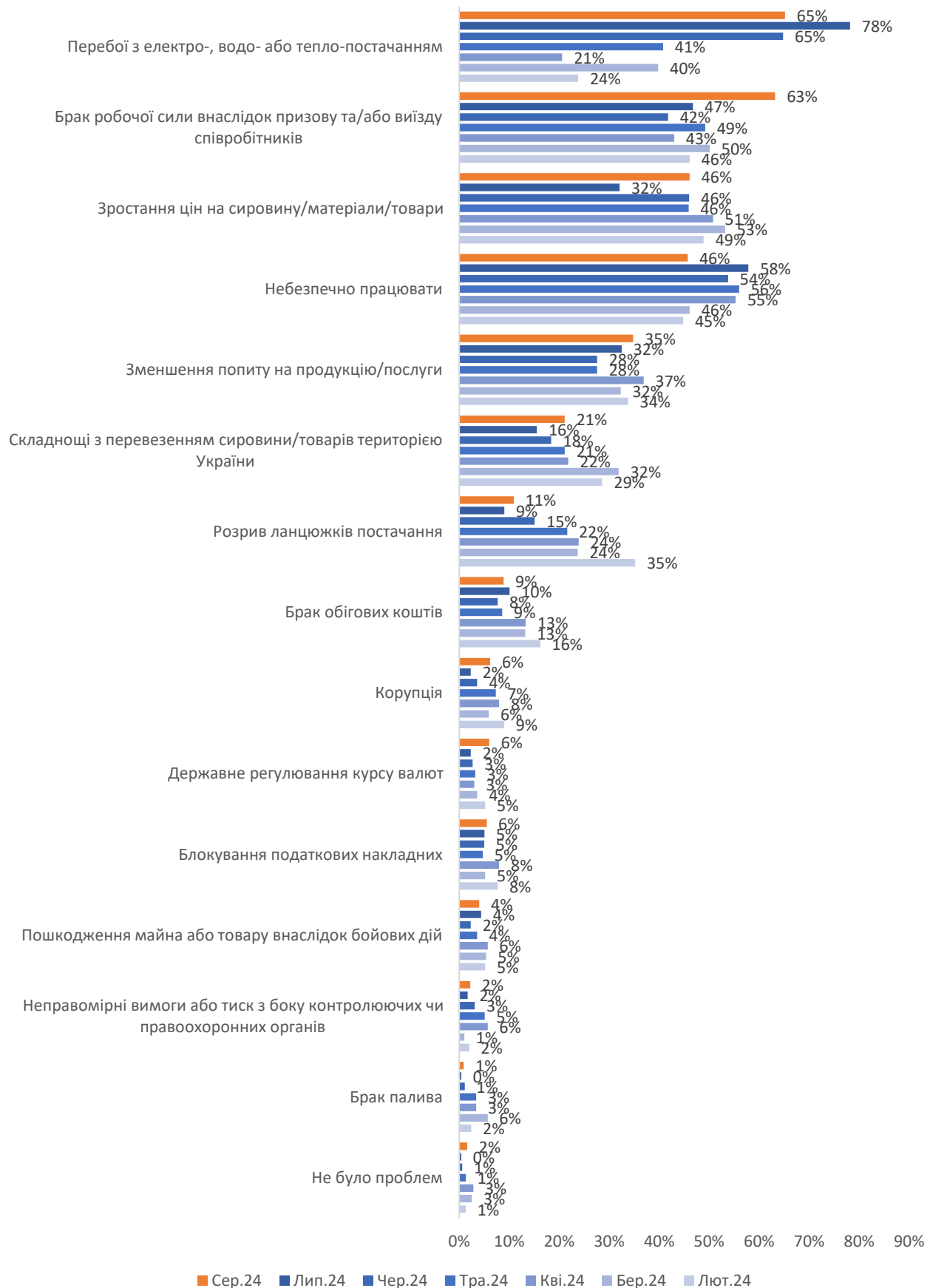
Так, у серпні частка бізнесу, який скаржиться на зростання собівартості виробництва, знову піднялася до рівня більше 40%, на якому вона знаходилася протягом останнього року, за винятком липня 2024 року, коли вона знизилася до 32%. Це зниження виявилось тимчасовим – імовірно, викликаним, серед іншого, збільшенням пріоритетності інших гострих проблем. Разом із цим, частка підприємств, які говорять про те, що працювати небезпечно, знизилася з рівня 58% у липні, що стало найбільшим на час підготовки цього звіту значенням у 2024 році.

Зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств вийшло на п'яте місце в рейтингу перешкод для бізнесу, викликаних повномасштабною війною. Цю проблему відчули 35% підприємств, що більше, ніж було у липні 2024 року, коли ця частка складала 32%.

Про складнощі в перевезенні сировини або товарів територією України повідомив 21% опитаних, унаслідок чого ця перешкода зайняла шосте місце в рейтингу перешкод. Частка підприємств, які зіштовхнулися з цією проблемою, уперше зросла після досить тривалого періоду зменшення: із березня до липня 2024 року вона скоротилася з 32% до 16%.

Проблема **розрив ланцюжків постачання** стала сьомою за значенням перешкодою для бізнесу – на неї вказали 11% підприємств (9% у липні). Восьме місце цього рейтингу зайняла проблема **браку обігових коштів**, про яку повідомили 9% підприємств. Ця частка практично не змінилася порівняно з попереднім місяцем, коли про неї повідомляли 10% підприємств.

Рис. 29. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу

Дев'ять місць рейтингу перешкод у серпні розділили три проблеми: **корупція, державне регулювання курсу валют та блокування податкових накладних**. На кожну з них вказали по 6% респондентів. Про проблеми **пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій, неправомірні вимоги або тиск з боку контролюючих чи правоохоронних органів та брак палива** повідомили від 4% і менше підприємств.

Крім цього, 2% підприємств, опитаних у серпні 2024 року, сказали, що не зіштовхнулися з жодними перешкодами.

Проблеми бізнесу різного розміру. У серпні великі підприємства частіше від підприємств більших розмірів потерпали від перебоїв з електроенергією або водо- та тепlopостачанням (на цю проблему вказали 74%, із них порівняно менше 65% мікро-, малих і середніх підприємств).

Мікропідприємства відрізняють від решти бізнесу тим, що вони менше відчувають брак робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників: серед них про цю проблему повідомили 35% опитаних, у той час як серед підприємств більших розмірів – від 64% і більше.

Що більший розмір підприємств, тим частіше вони повідомляють про небезпеку для роботи, пов'язану з повномасштабним російським вторгненням. Ця частка зростає від 22% мікропідприємств до 46% малих і 47% підприємств середнього розміру і є найвищою серед великих підприємств: 57% із них сказали, що працювати небезпечно. Натомість великий бізнес характеризується меншою, порівняно з підприємствами менших розмірів, часткою тих, які зіштовхнулися з браком попиту (21%).

Проблеми бізнесу за галузями промисловості. Про негативний вплив перебоїв з електро-, водо- та теплопостачанням на свою діяльність у серпні найчастіше повідомляли підприємства хімічної промисловості, харчової промисловості, машинобудування та галузі виробництва тканин, одягу та взуття (більше 60%)³.

У деревообробній промисловості та в галузі виробництва тканин, одягу та взуття значно частіше ніж серед решти промислових підприємств повідомляють про брак робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників (більше 70%). Ця проблема також гостро відчувається в харчовій промисловості та в галузі виробництва будівельних матеріалів (більше 60%).

Підприємства харчової промисловості та виробники тканин, одягу та взуття частіше від інших підприємств скаржаться на зростання цін на сировину та матеріали (більше 50%). Про те, що працювати небезпечно, найчастіше говорив бізнес, що працює в металургії (54%) та в машинобудуванні (49%).

Проблеми бізнесу за регіонами. Перебої з електро-, водо- та теплопостачанням у серпні були особливо гострою проблемою для бізнесу Запорізької, Київської, Львівської, Одеської, Тернопільської, Харківської та Чернівецької областей (більше 80% опитаних)⁴.

На брак робочої сили через повномасштабну війну скаржаться всі опитані підприємства Львівської та Полтавської областей (по 100%). Крім цього, про цю проблему повідомили більше 70% підприємств у Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Київській, Одеській, Тернопільській, Черкаській та Чернівецькій областях, а також у м. Києві.

Найвищі частки бізнесу, який зіштовхнувся зі зростанням цін на сировину і матеріали, зафіксовані в Житомирській та Полтавській областях, а також у м. Києві (більше 80%). Про те, що працювати небезпечно, найчастіше говорили підприємства у Вінницькій, Одеській, Полтавській, Харківській та Черкаській областях (більше 70%).

³ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

⁴ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства (детальніше див. розділ «Вибірка»), а також Івано-Франківська, Рівненська та Чернігівська області, де кількість респондентів була недостатньою для порівняльного аналізу.

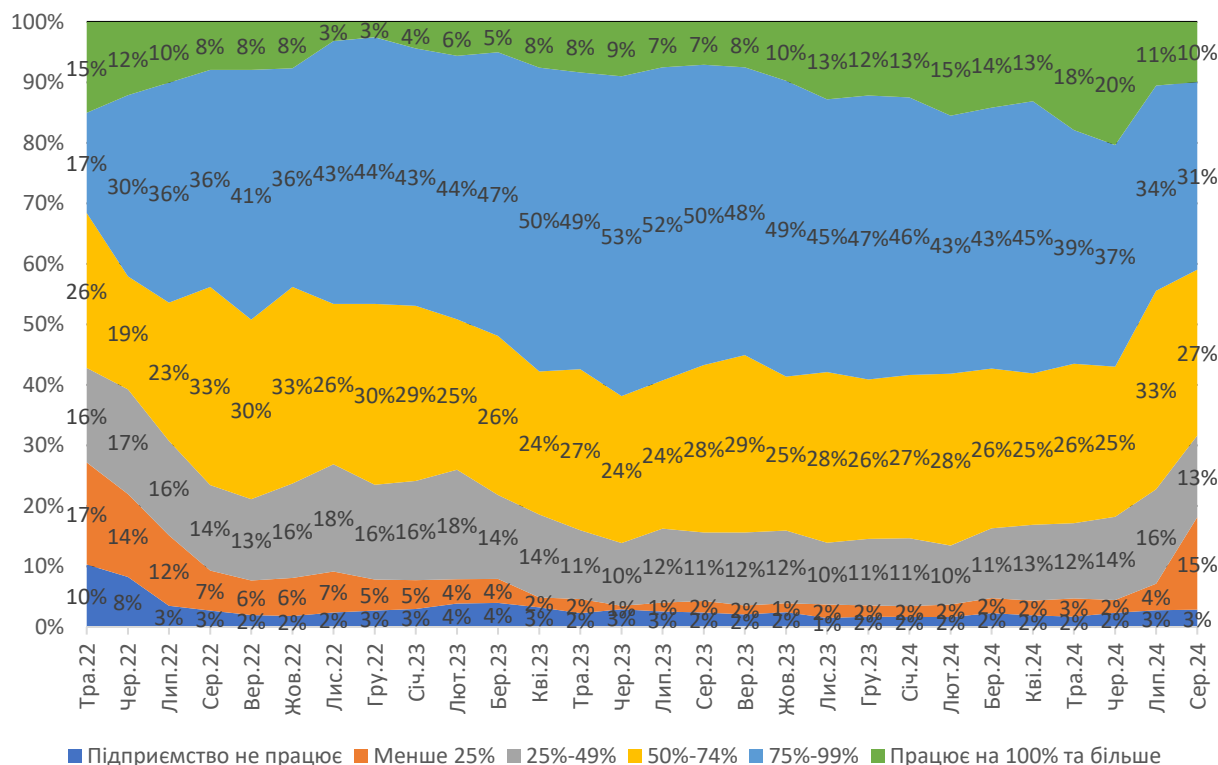
Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва

У серпні 2024 року лише 10% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше). Це найнижчий показник за всі хвилі опитування від жовтня 2023 року, що може підтверджувати сповільнення виробництва влітку через вимкнення електропостачання (був 11% у липні). Водночас, частка підприємств, які працюють майже на повну потужність (75% - 99%), становила 31% (34% у липні). У результаті, **сумарна частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність, становила лише 41% (44% у липні та 57% у червні).** Це найнижчий результат від весни 2022 року, коли Україна переживала перші місяці війни. Для порівняння, відповідний показник був найвищим за всі хвилі опитування в червні 2023 року – 62%.

У червні 3% опитаних підприємств повідомили про припинення своєї діяльності впродовж війни. Цей показник продовжував залишатися низьким із липня 2022 року, у діапазоні 2% – 4%. При цьому зросла частка підприємств, які працюють на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва – до 15% у серпні, тоді як у попередні місяці він був у діапазоні 2% - 4%. Окрім цього, 13% підприємств працювали в серпні на рівні 25% - 49% довоєнних виробничих потужностей (16% у липні). **У підсумку, у серпні майже третина (32%) підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом.** Це найвищий показник від осені 2022 року та зими 2022 – 2023 років, коли були проблеми з енергетикою після російських атак.

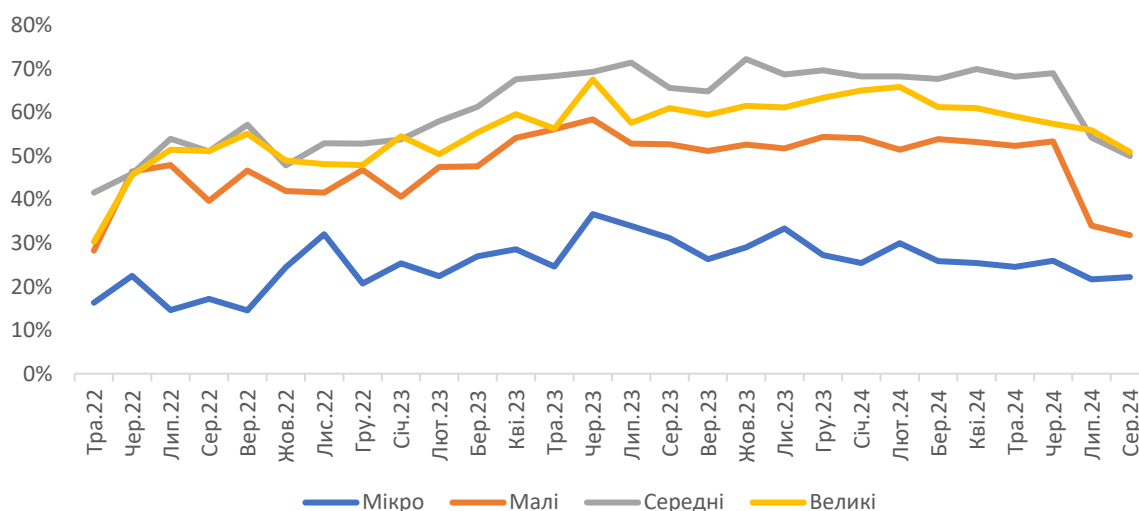
Результати бізнесу різного розміру. У серпні 2024 року продовжилося скорочення завантаження виробничих потужностей сектору МСП. Серед середніх підприємств два місяці поспіль знижувалася частка підприємств, які працювали на майже повну та повну потужність, - із 69% у червні до 55% у липні та 51% у серпні. Відповідний показник також знижувався для малих підприємств: із 53% у червні до 34% у липні та 32% у серпні. Серед мікропідприємств на майже повну та повну потужність працювало лише 22% опитаних у серпні (22% у липні та 26% у червні). Також зменшилася частка великих підприємств, які мають високий рівень завантаження виробничих потужностей – із 56% у липні до 51% серпні. Тобто майже зрівнявся рівень завантаження середнього та великого бізнесу.

Рис. 30. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)

Станом на серпень 2024 року не працювали 18% представників мікробізнесу, що вище ніж у липні (12%). Серед середніх підприємств не працював 1% опитаних. Водночас, усі малі та великі підприємства працювали. Таким чином, **мікробізнес упродовж усіх хвиль опитування залишається більш чутливим до викликів воєнного часу. Окрім цього, саме мікробізнес зазнав більшого негативного впливу від вимкнень електропостачання.**

Рис. 31. Частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом (за розміром підприємств, %)

Результати бізнесу різних галузей. Харчова галузь, яка залишається лідером із відновлення переробної промисловості, ще в липні продемонструвала суттєве скорочення завантаження виробничих потужностей. У серпні 2024 року 54% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (було 70% у червні та 55% у липні). На другу сходинку вийшло машинобудування: у серпні на високому рівні завантаження працювали 43% підприємств галузі, тоді як у липні їх було 39%. Легка промисловість опустилася на третю сходинку: на високому рівні завантаження було 49% підприємств галузі в липні та 38% в серпні. При цьому найнижчий рівень завантаження виробничих потужностей у хімічній промисловості (20% у серпні) і металургії та металообробці (21%).

Рис. 32. Частка промислових підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом, % опитаних за галузями⁵

	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24	Лют.24	Бер.24	Кві.24	Тра.24	Чер.24	Лип.24	Сер.24
Харчова промисловість	72	73	76	72	73	73	73	71	70	69	70	55	54
Машинобудування	39	32	43	52	44	46	48	50	46	39	51	39	43
Легка промисловість	64	61	57	60	62	61	61	67	61	55	63	49	38
Виробництво будматеріалів	41	31	27	31	28	31	28	26	46	52	37	47	37
Деревообробна промисловість	30	26	36	29	41	38	39	45	42	37	22	22	30
Металургія та металообробка	10	10	16	32	28	24	27	35	29	26	38	9	21
Хімічна промисловість	43	35	39	39	38	43	41	42	45	35	31	29	20
Поліграфічна промисловість	57	43	62	46	46	57	54	45	40		50		

⁵ У липні 2024 результати для поліграфічної промисловості недоступні через недостатню наповнюваність підвибірки.

Результати за регіонами. У серпні в більшості регіонів спостерігався невисокий рівень завантаження виробничих потужностей. Зокрема, майже на повну та повну потужність у серпні продовжували працювати всі або майже всі підприємства лише в Полтавській (100%), Рівненській (100%) та Вінницькій (100%) областях. Ситуація залишається складною в прифронтових Запорізькій та Харківській областях, у яких, відповідно, лише 3,6% та 15% підприємств працювали на високому рівні завантаження потужностей. Також відсутні підприємства, які працювали на високому рівні завантаження виробничих потужностей у Закарпатській, Тернопільській та Черкаській областях, що може бути результатом впливу вимкнень електропостачання та браку робочої сили.

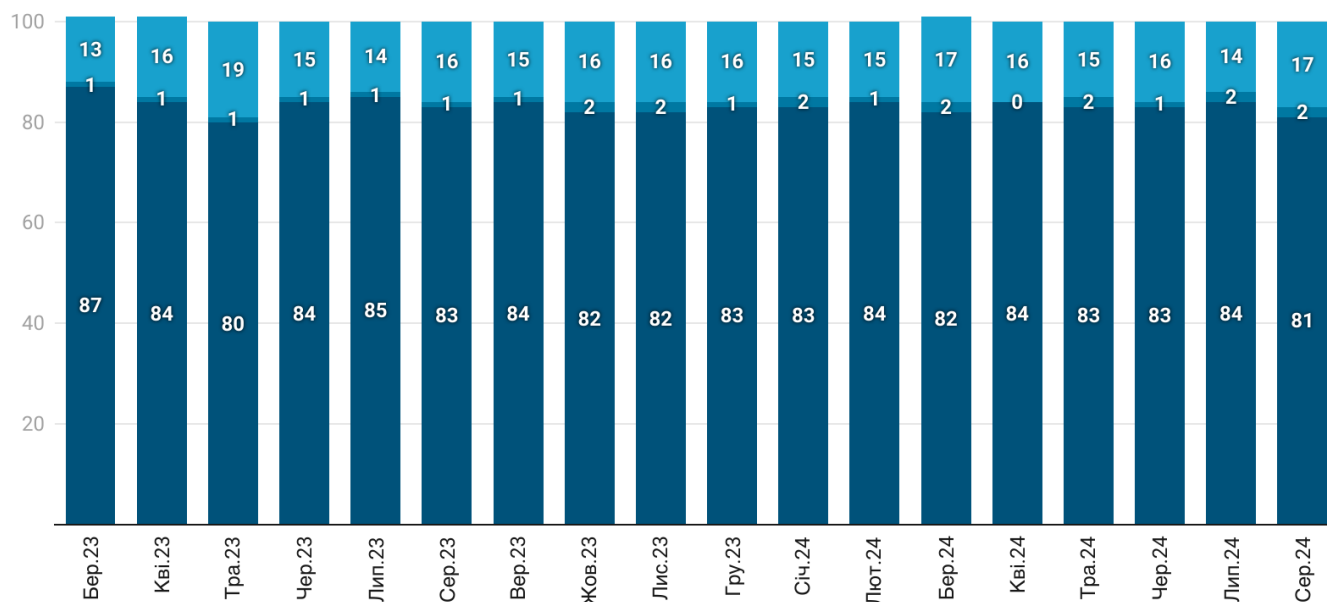
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У рамках двадцять восьмої хвилі опитування зафіксовано **61% опитаних (серед тих, які змогли дати відповідь), що був або є експортером**. Водночас, 31% підприємств ніколи не мав експорту, а 8% не змогли дати відповіді на запитання.

Станом на серпень 2024 року серед експортерів **81% опитаних вказав, що експортував до війни, а також продовжував експортувати впродовж останніх 12-ти місяців**. Ще 2% підприємств уперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців). Водночас 17% підприємств експортували до початку війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Тобто, у серпні 2024 року частка активних експортерів залишається приблизно на рівні попередніх місяців (82% – 84%). Український бізнес досягнув певної планки відновлення експортної діяльності, адже частина бізнесу не може побороти нові виклики для відновлення експорту.

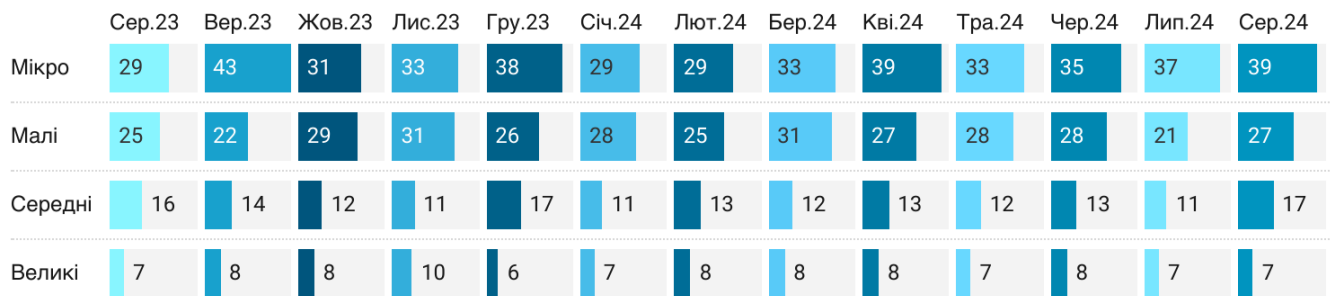
Рис. 33. Вплив війни на експортну діяльність (% опитаних експортерів)

■ Експортували впродовж останніх 12 місяців і до війни ■ Вперше почали експортувати в останні 12 місяців ■ Не експортували останні 12 місяців, але експортували до війни

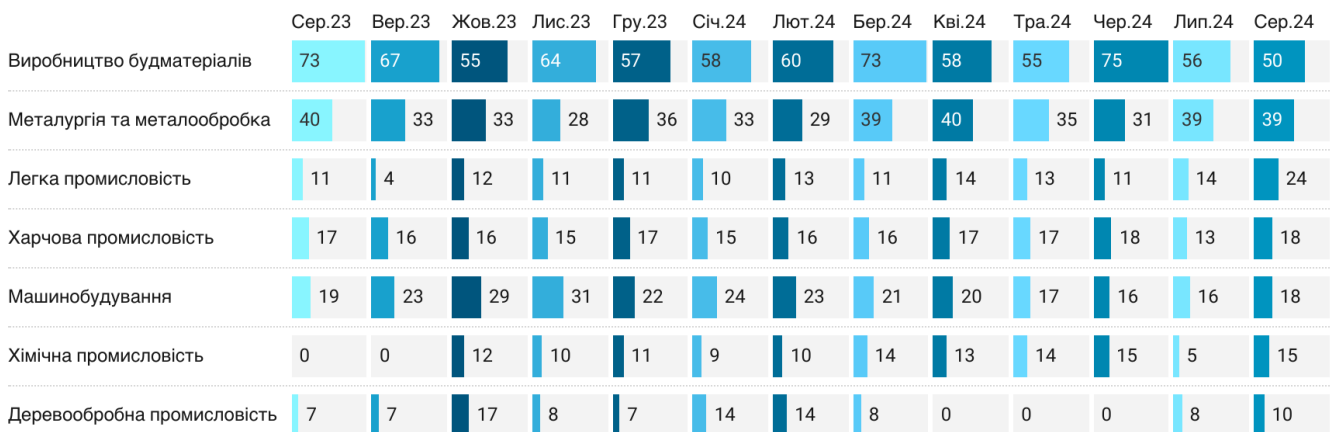
Результати бізнесу різного розміру. За результатами серпня 2024 року, знову зафіксовано закономірність щодо стану експортної діяльності, залежно від розміру підприємства. Серед мікробізнесу 39% підприємств, які експортували до війни, але не мали експортної діяльності впродовж останніх 12-ти місяців. Також висока частка підприємств, які не можуть відновити експорту, серед малого бізнесу – 27%. Дещо краща ситуація серед експортерів середнього розміру: 17% опитаних не експортували останні 12 місяців. Найкраща ситуація серед великого бізнесу, у якого відповідний показник становив лише 7%. Таким чином, великий бізнес традиційно є лідером із відновлення експортної діяльності.

Рис. 34. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за розміром підприємств (% опитаних експортерів)

Результати бізнесу за галуззю. Отримані дані вказують, що дотепер найбільш складна ситуація з відновленням експорту залишається в галузі виробництва будівельних матеріалів. Зокрема, 50% підприємств галузі вказали, що експортували до війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Також складна ситуація в металургії (відповідний показник становить 39%). На противагу цьому, найкраща ситуація в деревообробній промисловості, у якій 15% опитаних не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. У харчовій промисловості, яка в цілому є лідером відновлення, відповідний показник становить 18%.

Рис. 35. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за галуззю промисловості (% опитаних експортерів)

Результати за регіонами. Упродовж усіх хвиль щомісячного опитування доступні дані не дозволяють зробити висновки щодо чітких регіональних закономірностей через недостатню наповнюваність підвбірок в окремих областях. Однак в окремих регіонах усі підприємства (серед тих, хто зміг дати відповідь) відновили експорт, зокрема у Вінницькій, Закарпатській, Київській, Одеській, Полтавській, Рівненській та Чернігівській областях. Найскладніша ситуація залишається в Дніпропетровській та Житомирській областях, у яких відповідно 71% та 63% не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча мали його до війни.

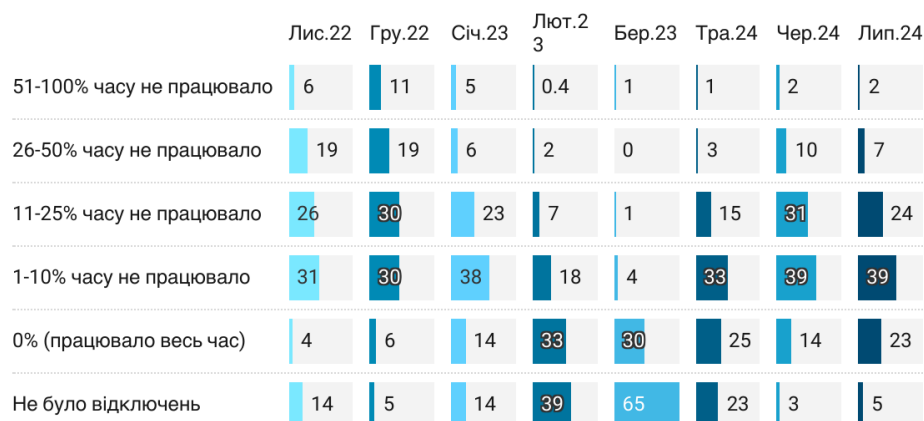
ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Під час двадцять восьмої хвилі опитування промисловим підприємствам було знову запропоновано оцінити вплив проблем з електропостачанням на їхню діяльність. У липні 2024⁶ року вимкнення електропостачання стали незначною мірою менш проблемними для бізнесу порівняно з червнем 2024. Зокрема, у липні майже три чверті (73%) підприємств тимчасово призупиняли роботу через вимкнення електропостачання (для порівняння – 52% у травні та 83% у червні). При цьому, лише в 5% підприємств вимкнень взагалі не було (23% у травні та 3% у червні). Окрім цього, 23% підприємств працювали весь час, навіть якщо відбувалися

⁶ У рамках опитування запитання щодо втрат робочого часу ставиться стосовно попереднього місяця, який уже завершився. Тобто, у серпні респондентів запитували про втрати робочого часу в липні.

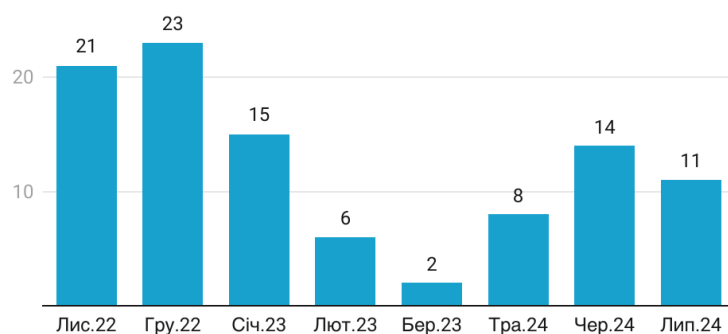
вимкнення. Також **майже зовсім відсутні підприємства з найбільш критичними втратами (більше половини робочого часу)** – лише 2% підприємств.

Рис. 36. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств, % опитаних

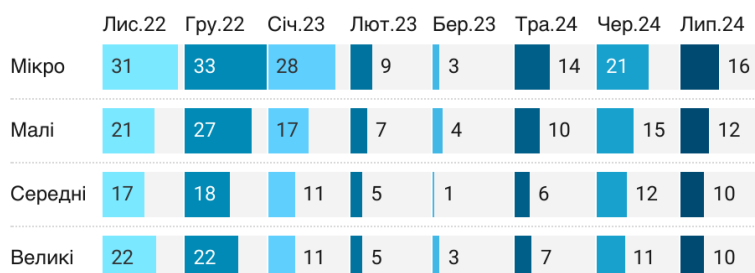
У результаті, у середньому через вимкнення електроенергії підприємства втратили 11% загального обсягу робочого часу за липень 2024 року. Це дещо менше ніж в червні (14%), що може відображати незначне покращення ситуації з електропостачанням. При цьому, ситуація дещо відрізняється залежно від розміру бізнесу, галузі та регіону.

Рис. 37. Середній % часових втрат через відключення електропостачання, за місяцями

Результати бізнесу різного розміру. Ситуація відрізняється для підприємств різного розміру. Наприклад, не було вимкнень у 7% мікро-, 4% малих, 5% середніх та 5% великих підприємств. Водночас, продовжували працювати навіть у випадку вимкнень 22% мікро-, 18% малих, 23% середніх та 28% великих підприємств. Мікробізнес досі продовжує зазнавати найбільших втрат від терористичних атак росії на енергетичну інфраструктуру. Зокрема, **мікропідприємства в липні 2024 року, у середньому, втратили 16% робочого часу.** Втрати середніх та великих підприємств у півтора раза нижчі (10% та 10% відповідно).

Рис. 38. Середній % часових втрат підприємств (за розміром), % опитаних

Результати бізнесу за галуззю. Найнижчі середні втрати робочого часу від вимкнень електропостачання зафіксовано в харчовій промисловості (10%), хімічній промисловості (12%) та машинобудуванні (12%). Однак

в окремих галузях ситуація суттєво гірша. Зокрема, у деревообробній галузі середні часові втрати становили 18%, а у виготовленні будівельних матеріалів – 16%.

Рис. 39. Середній % часових втрат підприємств (за галуззю промисловості), % опитаних

	Лис.22	Гру.22	Січ.23	Лют.23	Бер.23	Тра.24	Чер.24	Лип.24
Деревообробна промисловість	25	31	18	5	0	20	20	18
Виготовлення будматеріалів	24	26	25	6	0	19	21	16
Легка промисловість	19	25	12	4	7	7	16	15
Металургія	34	32	17	10	0	16	20	13
Машинобудування	28	25	16	11	2	9	15	12
Хімічна промисловість	20	29	13	6	1	8	14	12
Харчова промисловість	18	18	12	5	2	5	11	10

Результати бізнесу за регіонами. Результати опитування знову підтверджують певну регіональну специфіку негативного впливу вимкнення електропостачання. Найвищі середні часові втрати зафіксовано в Запорізькій області: 24% робочого часу. Також високі втрати в Черкаській (20%), Хмельницькій (19%), Сумській (17%) та Кіровоградській (16%) областях. Однак у половині регіонів середні втрати нижчі 10%. При цьому найнижчий показник середніх втрат у Вінницькій (1%), Рівненській (2%) та Київській (4%) областях.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

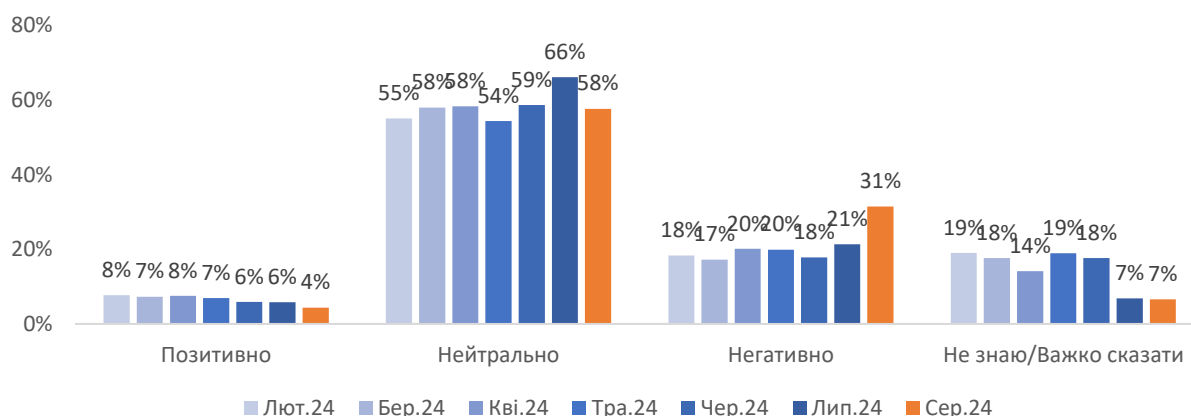
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У серпні частка позитивних оцінок політики уряду щодо підтримки бізнесу склала 4%. Вона незначно зменшилася порівняно з попереднім місяцем, коли 6% опитаних підприємств позитивно оцінювали цю політику. Рівень позитивних оцінок цієї політики вже близько року не перевищує 8%, а зафіксована в серпні частка 4% стала найнижчим показником за весь період цього дослідження, перша хвиля якого була проведена в травні 2022 року.

Частка нейтральних оцінок цієї політики зменшилася з 66% у липні до 58% у серпні, тоді як частка негативних оцінок істотно зростає: із 21% до 31%, що стало найвищим рівнем негативних оцінок за весь період цього дослідження.

Решта 7% респондентів не змогли поставити оцінку цій політиці. Ця частка не змінилася порівняно з липнем, коли таких опитаних також було 7%.

Рис. 40. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за розміром бізнесу. На фоні низького рівня позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в цілому, оцінки дещо покращуються зі зростанням розміру підприємств, хоча різниця між ними незначна. Так, серед великих підприємств цю політику позитивно оцінили 9% опитаних, тоді як серед мікробізнесу жодне підприємство не оцінило її позитивно.

Крім цього, представники малих підприємств негативно оцінюють державну політику з підтримки бізнесу частіше, ніж представники решти бізнесу. Зокрема, 41% цих респондентів поставив негативні оцінки цій політиці, у той час як серед респондентів, які представляють мікро-, середній та великий бізнес, відповідна частка не перевищує 34%.

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за сектором. Найчастіше позитивні оцінки державній політиці з підтримки бізнесу ставлять представники галузі виробництва будівельних матеріалів (16%)⁷.

Водночас, серед підприємств цієї галузі зафіксовано одну з найвищих часток негативних оцінок цієї політики (42%). Також цю політику часто негативно оцінюють представники хімічної промисловості та машинобудування (більше 40%).

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за регіоном. Найвищий рівень позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в серпні 2024 року зафіксовано в Кіровоградській (21% опитаних) та Запорізькій (18%) областях⁸.

Разом із цим, найбільші частки негативних оцінок серед бізнесу Вінницької, Дніпропетровської, Сумської та Тернопільської областей, а також м. Києва (більше 60%).

Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни

У серпні 2024 року ми знову запитали представників підприємств про те, які зміни та заходи покращили б становище їхнього бізнесу. Як у попередніх опитуваннях, коли було поставлено це запитання (у 2022 і 2023 роках та у січні 2024 року), найбільш очікуваною подією для учасників опитування стало **закінчення війни**. Цього очікує 77% опитаного бізнесу, що менше, ніж було взимку 2024 року (87%), і ближче до рівня серпня 2024 року, коли ця частка склала 75%.

На другому місці серед бажаних змін – **зниження податків**. Цього в серпні 2024 року очікували 37% підприємств, що менше, ніж було у січні 2024 року, коли зниження податків було серед найбільш очікуваних змін для 44% підприємств.

Утім, варто зазначити, що в опитуванні в серпні 2024 року серед варіантів відповіді вперше було додано опцію **фіксування податків на поточному рівні без їх збільшення**. Таким чином, відповіді на це запитання дають можливість порівняти, що більш пріоритетне для бізнесу: уникнути підняття податків у світлі урядових ініціатив з їх збільшення, які стояли на політичному порядку денному на час проведення цієї хвилі опитування, чи досягти їх зменшення.

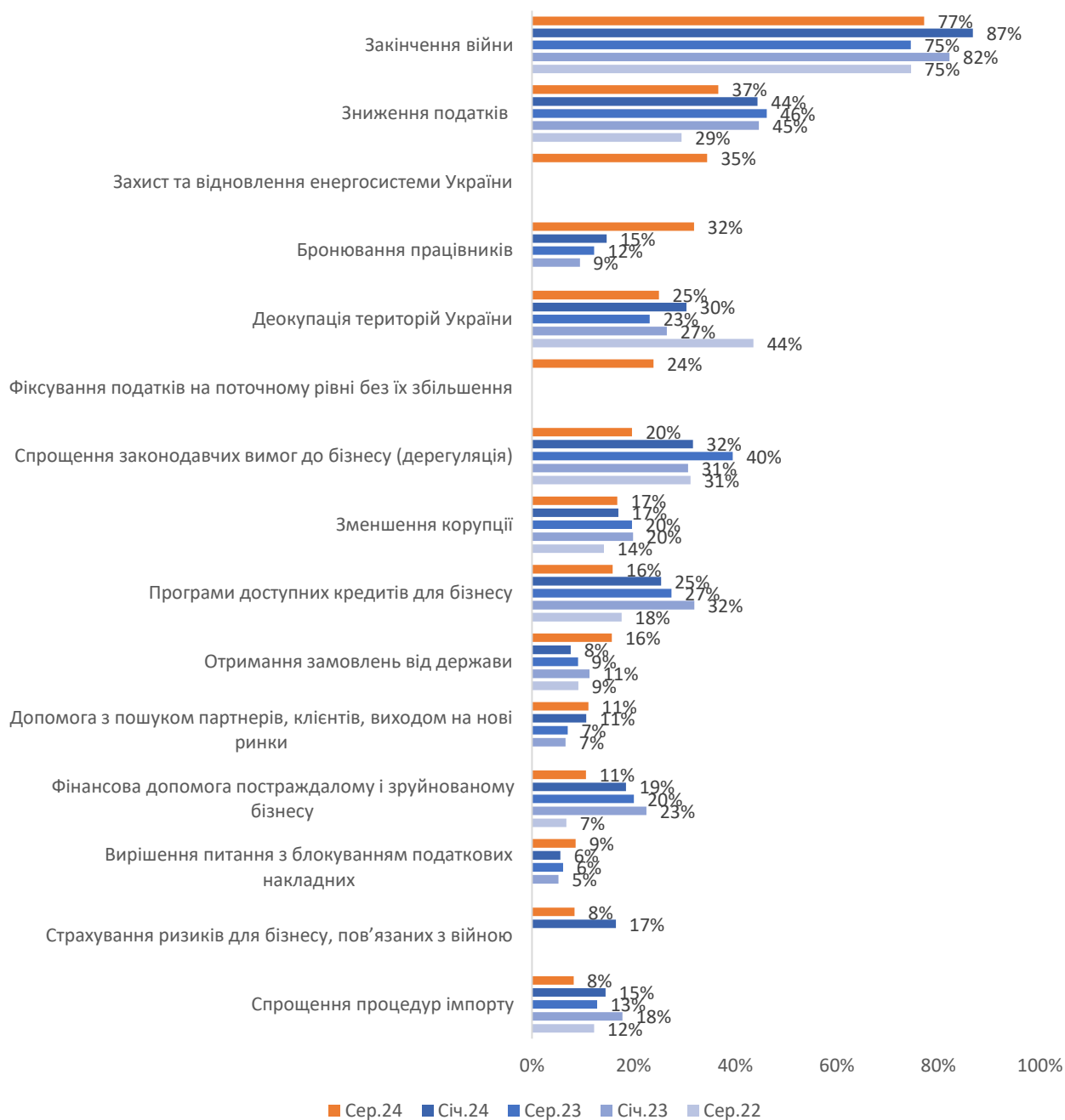
Результати опитування показують, що зменшення податків все-таки обирають частіше. Для порівняння, про потребу їх фіксації на поточному рівні сказали 24% підприємств. До того ж, якщо б цієї опції не було запропоновано, рівень підтримки зниження податків міг би бути і вищим, оскільки 56% підприємств, опитаних у серпні, обрали якийсь із цих двох варіантів: або зниження податків, або утримування їх на поточному рівні без підвищення.

⁷ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

⁸ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства (детальніше див. розділ «Вибірка»), а також Івано-Франківська, Рівненська та Чернігівська області, де кількість респондентів була недостатньою для порівняльного аналізу.

35% підприємств повідомили, що стан їхнього бізнесу покращив би **захист та відновлення енергосистеми України**. Цей захід був уперше включений до варіантів відповіді на це запитання, з огляду на російські атаки на енергосистему України, що призвели до тривалих відключень електроенергії.

Рис. 41. Очікувані заходи та зміни, які, на думку опитаних, покращать становище їхнього бізнесу

Майже третина бізнесу (32%) висловила потребу в **бронюванні працівників від військової служби**. Ця частка зросла більше ніж удвічі за останні півроку: у січні 2024 року такі підприємства складали 15%. Про те, що їхньому бізнесу допоможе **деокупація територій України**, говорили 25% підприємств. У серпні 2024 року частка підприємств, які очікують цього, знизилася з 30% у попередньому опитуванні.

Частка підприємств, які вважають за потрібне **спростити законодавчі умови для бізнесу**, продовжила зменшуватися. За рік до проведення цієї хвилі опитування – у серпні 2024 року – за це висловлювалися 40% респондентів, а у січні 2024 року ця частка зменшилася до 32%. У серпні 2024 року таких підприємств стало ще менше – 20%.

Про важливість **зменшення корупції** говорили 17% підприємств. Ця частка не змінилася порівняно з початком 2024 року. Натомість частка бізнесу, який відчуває потребу в **програмах доступних кредитів для бізнесу**, скоротилася з 25% у січні до 16% у серпні.

Очікувані заходи і зміни за розміром підприємств. Закінчення війни є найголовнішим пріоритетом для бізнесу всіх розмірів. Наступна найбільш очікувана зміна – зменшення податків – отримала більшу підтримку серед мікро-, малого та середнього бізнесу (від 37% до 41% опитаних) ніж серед великого бізнесу, у якого за це висловилися 32% підприємств. Натомість великі підприємства частіше від підприємств менших розмірів вважають, що слід зафіксувати податки на поточному рівні без їх збільшення (33% цих підприємств).

Пріоритетність такого кроку, як захист та відновлення енергосистеми України, зростає зі збільшенням розміру підприємств. Цього очікують 25% мікропідприємств, а серед великих підприємств ця частка зростає до 39%. Подібно до цього, частка підприємств, які наголошують на важливості бронювання працівників, збільшується з 24% серед мікробізнесу до 37% серед великого.

Очікувані заходи і зміни за сектором. Закінчення війни є також головною очікуваною подією для опитаного бізнесу з усіх галузей промисловості⁹. Про потребу в зниженні податків найчастіше говорили підприємства хімічної промисловості, виробники будівельних матеріалів, виробники тканин, одягу та взуття (по 35%).

Захист та відновлення енергосистеми України найбільше підтримують у металургії (67%), а також у хімічній промисловості (55%), а в деревообробній промисловості більшою мірою ніж у інших секторах говорять про потребу бронювання працівників (48%).

Очікувані заходи і зміни за регіонами. У більшості областей від 70% і більше опитаного місцевого бізнесу назвали закінчення війни серед подій і змін, які найбільше їм допоможуть¹⁰. Особливо цього чекають представники підприємств Вінницької, Житомирської, Закарпатської, Київської, Одеської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської та Чернівецької областей: тут закінчення війни стало важливим пріоритетом для 80% і більше респондентів.

У Полтавській, Сумській та Черкаській областях найбільшою мірою підтримують зниження податків (80% і більше респондентів). Водночас, на Волині, на Запоріжжі, у Кіровоградській області та у м. Києві більше ніж в інших регіонах дотримуються позиції, що варто зафіксувати податки на теперішньому рівні (більше 50% респондентів).

Захист та відновлення енергосистеми України найчастіше називають серед очікуваних заходів підприємства Житомирської, Запорізької та Кіровоградської областей, а також м. Києва (70% та більше), а бізнес Вінницької, Львівської, Харківської та Чернівецької областей особливо сильно наголошує на потребі бронювання працівників (більше 50%).

⁹ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

¹⁰ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства, а також Миколаївську та Полтавську області, у яких кількість опитаних була недостатньою для статистичного порівняння. Детальніше див. розділ «Вибірка».

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати 28-го нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані в онлайн-форму. Усі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам телефоном – було зібрано в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюють за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, на яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 14 до 30 серпня 2024 року.

ВИБІРКА

Усього у 28-й хвилі було опитано 458 підприємств. Вони розташовані у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. У кожному з цих регіонів було опитано від 4-ох до 43-ох підприємств¹¹.

Більшість вибірки склали промислові підприємства – 406 підприємств або 89% вибірки. Серед них переважають підприємства харчової, легкої промисловості та машинобудування. До сфери сільського господарства належать 10 опитаних підприємств (2,2% вибірки), до торгівлі – 25 (6% вибірки). 13 підприємств або 2,8% вибірки працюють у сфері послуг, і чотири підприємства (0,9%) належать до галузі будівництва.

Серед опитаних підприємств є підприємства різних розмірів, які визначаються за кількістю працівників. Із них мікропідприємств (до 10-ти працівників включно) – 65 або 14% вибірки, малих (від 11-ти до 50-ти працівників) – 135 або 30% вибірки, середніх (від 51-го до 250-ти працівників) – 152 або 33% вибірки, і великих (більше ніж 250 працівників) – 106 або 23% вибірки.

¹¹ В опитуванні зазначалась область, у якій знаходилося підприємство на час проведення опитування.

Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах

Розмір підприємств

	Кількість	Частка вибірки
Мікро-	65	14%
Малі	135	30%
Середні	152	33%
Великі	106	23%
УСЬОГО	458	100%

Сектор/галузь промисловості

	Кількість	Частка вибірки
Сільське господарство	10	2,2%
Виробництво металу та металообробка	24	5%
Хімічна промисловість	20	4%
Машинобудування	37	8%
Деревообробна промисловість	21	5%
Виробництво будівельних матеріалів	19	4%
Харчова промисловість	125	27%
Легка промисловість	40	9%
Поліграфічна промисловість	4	0,9%
Інші виробництва	116	25%
Будівництво	4	0,9%
Торгівля	25	5%
Послуги	13	2,8%
УСЬОГО	458	100%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за розміром, індекс змін (серпень 2024)

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Виробництво	0,12	-0,42	-0,06	0,11	0,31
Очікувані зміни виробництва	0,39	0,06	0,30	0,35	0,52
Продажі	0,12	-0,40	-0,07	0,09	0,33
Очікувані зміни продажів	0,39	0,02	0,32	0,36	0,51
Експорт	0,09	-0,53	-0,13	0,05	0,22
Очікувані зміни експорту	0,32	-0,25	0,13	0,29	0,43
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,36	-0,08	-0,10	-0,08
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,08	-0,28	-0,13	-0,18	0,05
Кредиторська заборгованість	-0,10	-0,28	-0,15	-0,16	-0,02
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,16	-0,32	-0,22	-0,22	-0,05
Податкова заборгованість	-0,19	-0,32	-0,30	-0,23	-0,09
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,17	-0,34	-0,24	-0,17	-0,12

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Запаси сировини	0,12	-0,25	0,00	0,00	0,37
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	-0,04	0,16	0,21	0,40
Запаси готової продукції	0,00	-0,37	0,01	-0,11	0,14
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,08	-0,21	0,12	0,04	0,13
Нові замовлення	0,05	-0,38	-0,10	0,03	0,20
Очікувані зміни нових замовлень	0,34	0,10	0,27	0,33	0,41
Ціни на сировину та матеріали	0,29	0,18	0,30	0,23	0,34
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	0,13	0,42	0,30	0,34
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,24	0,10	0,24	0,20	0,28
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,32	0,14	0,35	0,32	0,31
Кількість працівників	-0,02	-0,25	-0,03	-0,04	0,02
Очікувані зміни кількості працівників	0,07	-0,02	0,09	0,08	0,06
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,01	-0,23	0,03	0,00	0,03
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,01	-0,19	0,03	-0,01	0,03
Кваліфіковані працівники	0,49	0,55	0,52	0,47	0,48
Некваліфіковані працівники	0,33	0,33	0,35	0,35	0,29
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,09	-0,3	-0,03	0,07	0,22
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,30	0,16	0,19	0,27	0,45
Оцінка ділового середовища	0,04	-0,37	-0,12	0,03	0,2
Очікувані зміни ділового середовища	0,26	-0,06	0,15	0,26	0,37
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,15	0,14	0,07	0,12	0,25
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2023 року?	0,15	-0,24	-0,01	0,09	0,37

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за галуззю промисловості, індекс змін (серпень 2024)

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Виробництво	0,12	0,08	0,05	0,03	-0,05
Очікувані зміни виробництва	0,39	0,09	0,28	0,43	0,40

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Продажі	0,12	0,09	0,05	0,05	0,00
Очікувані зміни продажів	0,39	0,09	0,33	0,47	0,45
Експорт	0,09	0,17	0,00	-0,22	-0,09
Очікувані зміни експорту	0,32	0,20	0,27	0,17	0,20
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,05	-0,43	-0,21	-0,27
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,08	-0,18	0,08	-0,03	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,10	-0,10	-0,07	-0,06	-0,25
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,16	-0,28	-0,31	-0,03	-0,07
Податкова заборгованість	-0,19	-0,05	-0,25	-0,26	-0,15
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,17	-0,11	-0,36	-0,13	-0,17
Запаси сировини	0,12	0,13	0,25	0,11	-0,10
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	0,13	0,21	0,16	0,20
Запаси готової продукції	0,00	0,04	0,15	0,13	0,06
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,08	0,09	0,11	0,18	0,29
Нові замовлення	0,05	0,04	0,11	-0,08	-0,05
Очікувані зміни нових замовлень	0,34	0,05	0,47	0,37	0,50
Ціни на сировину та матеріали	0,29	0,13	0,25	0,30	0,20
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	0,12	0,44	0,39	0,40
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,24	0,08	0,20	0,11	0,10
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,32	0,11	0,53	0,28	0,50
Кількість працівників	-0,02	-0,12	0,00	-0,16	-0,05
Очікувані зміни кількості працівників	0,07	-0,05	0,00	-0,19	0,29
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,01	0,06	0,08	0,04	0,00
Кваліфіковані працівники	0,49	0,50	0,25	0,63	0,50
Некваліфіковані працівники	0,33	0,33	0,15	0,50	0,20
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,09	-0,08	0,15	0,00	0,19
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,30	0,05	0,38	0,25	0,25
Оцінка ділового середовища	0,04	-0,12	0,05	-0,08	0,25
Очікувані зміни ділового середовища	0,26	0,00	0,29	0,16	0,41

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,15	0,15	0,07	0,08	0,07
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2023 року?	0,15	0,18	0,21	0,09	-0,19

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Виробництво	0,12	-0,11	0,16	-0,23	0,00
Очікувані зміни виробництва	0,39	0,13	0,36	0,35	0,75
Продажі	0,12	-0,16	0,14	-0,13	0,00
Очікувані зміни продажів	0,39	0,00	0,37	0,36	0,75
Експорт	0,09	-0,50	0,12	-0,05	-0,50
Очікувані зміни експорту	0,32	-0,14	0,28	0,22	-0,50
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,33	-0,13	-0,07	0,25
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,08	-0,40	-0,09	-0,17	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,10	-0,40	-0,17	-0,16	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,16	-0,40	-0,21	-0,25	0,00
Податкова заборгованість	-0,19	-0,25	-0,30	-0,11	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,17	-0,37	-0,16	-0,44	0,00
Запаси сировини	0,12	-0,11	0,03	-0,13	-0,33
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	-0,06	0,17	0,22	-0,33
Запаси готової продукції	0,00	-0,17	-0,17	-0,08	0,00
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,08	-0,22	-0,04	0,08	0,00
Нові замовлення	0,05	-0,26	0,03	-0,13	0,00
Очікувані зміни нових замовлень	0,34	0,06	0,30	0,31	0,50
Ціни на сировину та матеріали	0,29	0,00	0,26	0,41	0,50
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	-0,07	0,35	0,46	0,75
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,24	0,11	0,25	0,21	0,25
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,32	0,18	0,32	0,38	0,50
Кількість працівників	-0,02	-0,11	-0,05	-0,08	0,25

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Очікувані зміни кількості працівників	0,07	-0,05	0,03	0,15	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,01	0,00	0,02	-0,04	0,00
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,01	-0,31	-0,03	0,04	0,00
Кваліфіковані працівники	0,49	0,50	0,59	0,64	0,33
Некваліфіковані працівники	0,33	0,31	0,48	0,37	1,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,09	-0,17	0,05	0,00	-0,50
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,30	0,27	0,27	0,33	0,50
Оцінка ділового середовища	0,04	0,00	0,02	-0,11	-0,75
Очікувані зміни ділового середовища	0,26	0,31	0,21	0,19	0,33
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,15	0,23	0,16	0,24	0,33
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2023 року?	0,15	0,13	0,10	-0,03	0,25

Вплив війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Перебої з електро-, водо- та теплопостачанням	65%	60%	62%	64%	74%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	63%	35%	64%	71%	67%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	46%	36%	44%	52%	45%
Небезпечно працювати	46%	22%	46%	47%	57%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	35%	41%	43%	35%	21%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Перебої з електро-, водо- та теплопостачанням	54%	70%	62%	52%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	58%	35%	51%	76%

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	25%	35%	43%	33%
Небезпечно працювати	54%	45%	49%	33%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	38%	40%	22%	43%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість
Перебої з електро-, водо- та тепlopостачанням	59%	70%	65%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	65%	68%	75%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	41%	52%	53%
Небезпечно працювати	35%	46%	30%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	41%	35%	35%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Позитивно	4%	0%	3%	4%	9%
Нейтрально	58%	51%	50%	63%	64%
Негативно	31%	34%	41%	28%	23%
Не знають/Не відповіли	7%	15%	6%	5%	4%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Позитивно	4%	5%	8%	0%
Нейтрально	67%	50%	46%	52%
Негативно	29%	40%	43%	33%
Не знають/Не відповіли	0%	5%	3%	14%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість
Позитивно	16%	3%	5%
Нейтрально	42%	59%	55%
Негативно	42%	31%	33%
Не знають/Не відповіли	0%	6%	8%

Забезпеченість замовленнями

Забезпеченість замовленнями, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Менше 1 місяця	11%	33%	15%	8%	3%
1 - 2 місяці	35%	35%	43%	35%	30%
3 - 5 місяців	20%	26%	17%	22%	24%
6 - 11 місяців	12%	0%	8%	14%	21%
12 місяців і більше	18%	6%	16%	22%	23%

Забезпеченість замовленнями, за сектором

	Виробництво металу та ме- талообробка	Хімічна проми- словість	Машино- будування	Деревооб- робна проми- словість
Менше 1 місяця	13%	0%	12%	10%
1 - 2 місяці	54%	42%	38%	33%
3 - 5 місяців	17%	37%	27%	14%
6 - 11 місяців	8%	11%	18%	14%
12 місяців і більше	8%	11%	6%	29%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова проми- словість	Легка промисловість
Менше 1 місяця	13%	15%	15%
1 - 2 місяці	69%	38%	43%
3 - 5 місяців	0%	21%	25%
6 - 11 місяців	0%	14%	3%
12 місяців і більше	19%	12%	15%